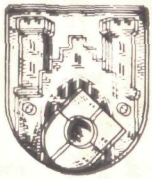
Batı Klasikleri

BİRİNCİ ALKIBIADES

Eflâtun





BATI KLASİKLERİ

BİRİNCİ ALKIBIADES

Eflâtun

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 1129
BİLİM ve KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ : 257
Batı Klasikleri : 57



Kitabın adı
BİRİNCİ ALKIBIADES
Yayın Kodu
97.34.Y.0002.570
ISBN 975.11.0158.1 (Tk. No.)
ISBN 975.11.0159.X (1. Cilt)
Baskı yılı
1997
Baskı adedi
5.000
Dizgi, baskı, cilt
MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
9.12.1994 tarih ve 7966 sayılı yazıları ile
dördüncü defa 5.000 adet basılmıştır.

BİRİNCİ ALKIBIADES

Eflâtun

Çeviren
İRFAN ŞAHİNBAŞ



İstanbul 1997

Eski Yunan has isimlerinin yazılışı hakkında not

Yunan eserlerinin tercümesinde tanrı, insan ve memleket isimlerini, asıllarındaki imlâya uygun bir surette yazmayı muvafık bulduk; bunun için de bugün Avrupa milletlerinin hemen hepsinde kullanılan *transcription* usulünü aldık. Yunancanın her harfi, aşağıdaki cetvelde gösterildiği gibi, tek veya çift harfle karşılanmıştır. *Th* ve *kh* gibi çift harfleri kullanmaya lüzum vardı; çünkü Yunancanın Θ sını da, T sini de *t* ile gösteremezdik, ikisini ayırmak zaruri idi. X için de sadece *h* harfini alsaydık Yunancada sesli harflerin önüne bazan gelen işareti ile karışması kabildi.

Ph çift harfine gelince, Yunancanın Φ harfini Avrupalılar öteden beri böyle gösterirler; vaktiyle Romalılar da öyle göstermişlerdir; demek ki o harfin telâffuzu Romalıların *f* harfinin telâffuzuna tamamiyle uymuyormuş.

Romalılar ve bugünkü Avrupa milletleri Yunancanın Ξ harfini de x ile gösterirler; fakat x harfi bizim alfabemizde yoktur: onun için bunun yerine *ks* çift harfini kullanmayı daha münasip bulduk.

Yunanca isimlerde *y* harfi sessiz değil, sesli harftir ve Yunancanın Y harfini gösterir; mutlak değildir; bugünkü Yunanlılar onu *i* okumaktadırlar.

Çift sesli harfleri de gene çift olarak gösterdik. Ancak (ov) yerine yalnız bir *u* koyduk; bu, şimdiki milletlerarası *transcription*'da da böyledir.

Α	A	Η	E	Ν	N	Τ	T
Β	B	Θ	Th	Ξ	Ks	Υ	Y
Γ	G	Ι	İ	Ο	O	Φ	Ph
Δ	D	Κ	K	Π	P	Χ	Kh
Ε	E	Λ	L	Ρ	R	Ψ	Ps
Ζ	Z	Μ	M	Σ	S	Ω	O

Sesli harflerden evvel gelen ' işareti *h* ile gösterilmiştir.

ALKIBIADES I

KONUŞANLAR :

SOKRATES

ALKIBIADES

SOKRATES. — Ey Kleinias'ın oğlu, her 103
halde şaşıyosun: seni ilk seven bendim, şimdi de bütün öteki sevenlerin seni bırakıp gittikleri halde, yanında yalnız ben kaldım; onlar bitmez tükenmez sözleriyle seni bezdirirken, bunca yıl, sana bir tek söz bile söylemedim. Niçin sustum? Buna sebep insanüstü bir kuvvettir, Alkibiades, ne olduğunu sonra anla- b
tırım; ama artık böyle bir engel kalmadı, gelecekte de olamıyacağını kuvvetle umarak işte yanına geldim. Uzun zamandır, seni sevenlere nasıl davrandığına bakıyorum; gördüm ki ne kadar çok, ne kadar gururlu olurlarsa olsunlar senin gururun altında ezilmeyen, senden kaçmayan tek kişi yok. Onları, böyle küçük 104
görmene sebep ne? Söyleyeyim: hiç kimseye ihtiyacın olmadığını sanıyorsun, çünkü gerek beden, gerek ruh bakımından birçok üstünlüklerin var ki sana her türlü yardımı lüzümsuz kılıyor. "Uzun boylu, yakışıklı bir delikanlıyım" diyorsun; gözü olan herkes bunda yanılmadığını görür. Sonra, "bütün Hellas'ta ben b
büyük şehrin en ünlü ailesindenim" diyorsun. Baba tarafından, ihtiyacın olunca sana yardım edecek büyük mevkilerde birçok dost ve akraban var... Ana tarafından da öyle. Bu saydıklarımdan başka, çok güvendiğin bir de Ksant-

hippos'un oğlu Perikles (1) var, onun kudreti var; babanın sana ve kardeşine vasi olarak bıraktığı bir Perikles, her istediğini yalnız bu
c şehirde değil, bütün Hellas'ta, hattâ birçok büyük barbar kavimlere yaptırabilecek bir Perikles... Zènginsin de, ama bundan pek gurur duymuyorsun. İşte, Alkibiades, bütün bu üstünlükler sana büyük bir gurur verdi, âşıklarına yüksekten baktın, onlar da eksiklerini anladılar, seninle başa çıkamayacaklarını kabul ettiler. Sen bunun farkındasın; ve şimdi bütün âşıkların çekilip gittikten sonra, ben niçin sevgimden vazgeçmedim? Ne umuyorum da yanında kalıyorum? Eminim, öğrenmek istiyorsun.

d *ALKIBIADES.* — Belki farkında değilsin ama, Sokrates, sözü ağzımdan aldın. Seninle önce ben konuşmak, şunu sormak istiyordum: benden ne istiyorsun? benim böyle canımı sıkmakla, gittiğim her yere muhakkak gelmekle, ne umuyorsun? Düşündüğün nedir? Söylersen çok memnun olacağım.

SOKRATES. — Dediğin gibi, ne düşündüğümü öğrenmek istiyorsan, burada istekle kalacak, beni dinleyeceksin, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates, hadi söyle, dinliyorum.

---

(1) Atinalı ünlü devlet adamı.

SOKRATES. — Ama dikkat et; başlamak için o kadar zahmete katlandım, bitirmek de belki zahmetli olur. e

ALKIBIADES. — Söyle, dostum, dinliyorum.

SOKRATES. — Peki, söylüyorum: bir âşık kendine hiç sevgi duymayan biriyle konuşmaktan çekinirse de, ben ne demek istediğimi anlatmaya gayret edeceğim. Şu saydığım üstünlüklere kanarak, bütün hayatını yalnız bunlardan faydalanarak geçirmek istediğini sezmiş olsaydım — benim için övünmektir ama — sevgimden çoktan vazgeçerdim. Fakat, Alkibiades, başka düşüncelerin var; bunları şimdi sana ben söyleyeceğim; böylece, seni hiçbir zaman gözümden kaçırmadığımı göreceksin. Bir tanrı gelse: "Alkibiades! böyle olduğun gibi yaşamak mı, yoksa daha başka üstünlükler elde etmek imkânı olmazsa, hemen ölmek mi istersin?" dese eminim, hemen ölmek isteyeceksin. Peki öyleyse, yaşamaktan ne bekliyorsun? Bunu da söyleyeyim: birkaç gün içinde, Atinalıların önüne çıkıp, kendini göstererek, Perikles'ten, gelip geçmiş herhangi bir kimseden daha fazla şerefe lâyık olduğuna kimseden daha fazla şerefe lâyık olduğuna Atinalıları inandırmayı düşünüyorsun; onları da inandırdın mı, bütün şehirde en kuvvetli adam olcağını umuyorsun. Bu kuvvetini yalnız bu şehir değil, bütün Hellenler, hattâ aynı kıtada yaşayan barbarlar da duyacak. O zaman, aynı tanrı sana gene: "yalnız burada, 105 b

c Avrupa'da hüküm süreceksin, ne Asya'ya geçecek, ne de o ülkenin işlerine karışacaksın" dese, eminim, yalnız bu şartlar altında da yaşamaya razı olmayacaksın. Çünkü ünün, kudretin bütün dünyada duyulmayacaktır; hem sence yalnız Kyros, Kserkses gibi adamların bir değeri vardır. İşte umduğun şeyler; bunları biliyorum Alkibiades, tahmin etmiyorum. Doğruyu söylediğimi görünce belki bana sorarsın: "Peki, Sokrates, hani her zaman ar-
d kamdan niçin geldiğini söyleyecektin, bütün söylediklerinin bununla ilgisi ne? Cevap vereyim: ey Kleinias'la Deinomakte'nin sevgili oğlu, senin ve işlerinin üzerindeki tesirim, bence, o kadar fazladır ki, bütün bu tasarladıklarını bensiz gerçekleştiremezsin. İşte bunun için tanrı seninle konuşmamı uzun zaman istemedi, sanıyorum. Ben de iznini bekledim. Çünkü sen nasıl halka eşsiz bir değerde olduğunu göstermek, böylece tam bir kuvvet elde etmek
e istiyorsan, ben de, senin için çok büyük bir değerde olacağımı ve tabiî, tanrının yardımıyla, benden başka kimsenin — ne vasi, ne hısım, ne de başka birinin — o erişmek istediğin kuvveti sana veremeyeceğini göstererek, senin üzerinde öyle bir kuvvet elde edemeyeceğimi umuyorum. Daha sen gençken, böyle büyük niyetler beslemezken, tanrı, sözlerim boşa gitmesin diye seninle konuşmama engel olmuştu. Fakat, şimdi bırakıyor, çünkü artık beni
106 dinleyeceksin.

ALKIBIADES. — Hiçbir şey söylemeden arkamdan geldiğin zaman seni çok garip bulurdum, Sokrates, şimdi bu sözlerinle bana büsbütün garip görünüyorsun. Bu söylediğin niyetlerim olsun olmasın, onları inkâr etmek fayda vermez, — kararını çoktan vermişsin, seni bir türlü inandıramam. Gerçekten böyle niyetlerim olduğunu kabul etsem, onların gerçekleşmesine nasıl yardım edeceksin, onları sensiz nasıl gerçekleştiremiyeceğim... Anlatır mısın?

SOKRATES. — Bunu, senin dinlemeye **b** alıştığın gibi uzun uzun mu anlatmamı istiyorsun? Ama, Alkibiades, bu benim usulüm değildir. Bana biraz yardım etmeye razı olursan, sorduğunu söyleyebilirim sanıyorum.

ALKIBIADES. — İstediğin yardım çok güç bir şey değilse razıyım. Sokrates.

SOKRATES. — Sence sorulanlara cevap vermek güç müdür?

ALKIBIADES. — Hayır, değildir.

SOKRATES. — Öyleyse cevap ver.

ALKIBIADES. — Sor.

SOKRATES. — Ama sorularımı yukarda **c** sözünü ettiğim niyetlerin varmış gibi soracağım.

ALKIBIADES. — Peki, Sokrates, istersen öyle sor. Böylece ne söyleyeceğini öğrenirim.

SOKRATES. — Hadi öyleyse. Demek sen söylediğim gibi, birkaç gün içinde, Atinalıların önüne çıkıp öğüt vermek istiyorsun. Ama, eğer kürsüye çıkarken, seni bir yana çekip "Alkibiades, Atinalılar ne konuşmak istiyorlar da, sen onlara öğüt vermeye çıkıyorsun? Onlardan daha iyi bildiğin bir konu üzerinde konuşacaksın, değil mi?" diye sorsam, ne cevap verirsin?

d *ALKIBIADES.* — Elbette onlardan daha iyi bildiğim bir konu üzerinde konuşacağım, derim.

SOKRATES. — Ancak gerçekten bildiğin şeyler üzerinde iyi öğütler verebilirsin, değil mi?

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Bütün bildiklerin ya başkalarından öğrendiğin, ya kendinden bulduğun şeylerdir, değil mi?

ALKIBIADES. — Başka türlü nasıl olur?

SOKRATES. — Öğrenmek istemeden veya kendin aramadan birşey öğrenmiş veya bulmuş olabilir misin?

ALKIBIADES. — Olamam.

SOKRATES. — Söyle bana: biliyor sandığın şeyi öğrenmeye veya araştırmaya kalkar mısın?

ALKIBIADES. — Elbette kalkmazdım.

e *SOKRATES.* — Demek şimdi bildiğin şeyi, bir zamanlar bilmediğini sanıyordun.

ALKIBIADES. — Böyle olsa gerek.

SOKRATES. — Peki, Alkibiades... Öğrendiklerini bak, ben sana söyleyeyim; bir şey unutursam, bana söylersin. İyi hatırlıyorsam, okuma yazma, kitara çalma, güreşme öğrendin. Flâvta öğrenmek istememiştin. İşte bildiğin şeyler.. Yok eğer, benim haberim olmadan, gece gündüz evinden çıkmadan, bir şeyler daha öğrendinse, o başka.

ALKIBIADES. — Hayır, bu söylediklerinden başka hiçbir ders almadım.

SOKRATES. — O halde, Atinalılar nasıl 107
doğru yazalım diye konuştukları zaman mı kalkıp onlara öğüt vereceksin?

ALKIBIADES. — Hiç böyle şey olur mu, Sokrates?

SOKRATES. — Öyleyse, kitara nasıl çalınır diye konuştukları zaman mı öğüt vereceksin?

ALKIBIADES. — Yoo!

SOKRATES. — O toplantılarda beden idmanları üzerinde de konuşmazlar.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, ne konuşulsun diye bekleyeceksin? Herhalde yapı işleri değil.

ALKIBIADES. — Elbette değil.

SOKRATES. — Çünkü bir mimar onlara b
bu yolda senden daha iyi öğüt verir.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Bilicilik işleri de olmaz.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bu yolda da bir bilici senden daha iyi öğüt verir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bilici küçük olsun, büyük olsun, güzel olsun, çirkin olsun, asîl olsun, halktan olsun, bu böyledir değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Her konu üzerinde öğüt vermek, bilenin işidir,. zenginin değil, değil mi?

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok.

c *SOKRATES.* — Şehrin sağlık işleri üzerinde konuşulurken, öğüt veren zengin olsun, fakir olsun, Atinalılarca hiçbir önemi yoktur; bunun için bir hekime başvururlar, değil mi?

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Öyleyse, çıkıp onlara iyi öğütler vermek için ne kouşmalarını istiyorsun?

ALKIBIADES. — Kendi işlerini, Sokrates.

SOKRATES. — Ne çeşit gemi yaptıralım diye konuşurlarken mi deniz yapılarından konuşacaksın?

ALKIBIADES. — Hayır, Sokrates.

SOKRATES. — Gemi yapmak bilmiyorsun, konuşmamana sebep budur, değil mi? Yoksa başka bir şey mi var?

ALKIBIADES. — Yok, Sokrates, yalnız bu.

SOKRATES. — Peki ama işe karışmak d için hangi işlerini konuşsunlar istiyorsun?

ALKIBIADES. — Savaş, barış işlerini, Sokrates, yahut başka bir devlet işini.

SOKRATES. — Kiminle barışa varalım, kiminle savaşa girelim ve bunu nasıl yapalım diye konuştukları zaman mı demek istiyorsun?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Barış, savaş kiminle daha iyi olursa, onunla olmalıdır, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Daha iyi olduğu zaman e yapılmalı, değil mi?

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Ve daha iyi kaldıkça değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, Atinalılar kiminle kapışarak, kiminle yalnız el tutuşarak güreşelim,

ne zaman ve nasıl güreşelim diye konuşsalar, sen mi onlara daha iyi öğütler verirsin, yoksa idman öğretmeni mi?

ALKIBIADES. — Elbette idman öğretmeni.

SOKRATES. — İdman öğretmeni, Atinalılara, kiminle güreşmeli, kiminle güreşmemeli, bunu ne zaman ve nasıl yapmalı diye öğüt verirken ne düşünür, bana söyleyebilir misin? Daha açık söyleyeyim kiminle güreşmeli? Kiminle daha iyi olursa onunla, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

108 *SOKRATES.* — Daha iyi kaldıkça, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet, daha iyi kaldıkça.

SOKRATES. — Daha iyi olduğu zaman, değil mi?

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Şarkı söyleyen birinin, bazan kitarasını adımlarına, şarkısına uydurması gerekir değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Daha iyi olduğu zaman, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Daha iyi kaldıkça değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, madem şarkı söyleyerek kitara çalmak için, güreş için bu "daha iyi" sözünü kullandın, söyle bakalım, kitara çalmada "daha iyi" dediğin şey nedir? Güreşte "daha iyi"ye ben "idmanlı" diyorum, sen ötekine ne diyorsun? b

ALKIBIADES. — Anlayamadım.

SOKRATES. — Öyleyse benim gibi yap. Ben aşağı yukarı şöyle cevap verdim: daha iyi dediğim şey, tamamıyla doğru olan şeydir; doğru olan şey de her sanatın kurallarına göre yapılan şeydir. Öyle değil mi?

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — Demin sözünü ettiğim sanat da idman değil mi?

ALKIBIADES. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Ben, güreşte "daha iyi"ye "idmanlı" dedim, değil mi? c

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Doğru değil mi?

ALKIBIADES. — Bence doğru.

SOKRATES. — Peki öyleyse... Şimdi sıra senin; çünkü sen de iyi düşünmeyi öğrenmelisin. Söyle bakalım, kitara çalma, şarkı söyleme, düzgün adım atma hangi sanatın parçalarıdır? Bütünün adı nedir? Hâlâ söyleyemiyecek misin?

ALKIBIADES. — Söyleyemiyeceğim, Sokrates.

SOKRATES. — Peki, başka türlü sorayım: bu sanatın tanrıları hangileridir?

ALKIBIADES. — Yoksa Musalar mı demek istiyorsun, Sokrates?

d *SOKRATES.* — Evet. Şimdi söyle bakalım: bu sanatın Musalardan aldığı ad nedir?

ALKIBIADES. — Galiba musiki demek istiyorsun, Sokrates.

SOKRATES. — Evet, musiki. Peki bu sanata uygun olarak yapılan şey için ben "idmanlı" kelimesini kullanmıştım. Musikide sanata uygun olmak için ne olmalıdır?

ALKIBIADES. — Musikili (1) sanırım.

SOKRATES. — Evet öyle. Devam edelim... Savaşa girmede, barışa varmada, "daha iyi"-ya ne diyeceksin? Demin, güreşte "daha iyi"-e ye "idmanlı", kitara çalmada "daha iyi"ye "musikili" demiştin. Şimdi savaşta, barışta "daha iyi" dediğin nedir? Bir dene bakalım.

ALKIBIADES. — Beceremiyeceğim, Sokrates.

SOKRATES. — Ne ayıp! Biri, yiyecek üzerinde konuştuğunu, öğütler verdiğini ve şöyle dediğini işitse: "Bu yiyecek, şimdi ve şu kadar

(1) Musikili'yi "musical"ın karşılığı olarak aldık.

alınınca şundan daha iyidir:" ve sana: "daha iyiden ne anlıyorsun, Alkibiades?" diye sorsa, hekimlik taslamadığın halde, "sağlığa en uygun olanı demek istiyorum" diye kolaylıkla cevap verebilirsin; ama, bildiğin bir şey üzerinde, bunu gerçekten bildiğini sanarak, kürsüye çıkıp düşündüklerini söylemek istediğin zaman, sana bir şey sorarlarsa cevap verememek ayıp olmaz mı? 109

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates, çok ayıp olur.

SOKRATES. — Öyleyse, iyice düşün ve barış işlerinde, kimlerle savaş edileceği konusunda o "daha iyi" dediğin şeyin ne olduğunu söylemeye çalış.

ALKIBIADES. — Düşünüyorum, düşünüyorum, bir türlü bir şey bulamıyorum.

SOKRATES. — Ne! Savaşa girdiğimiz zaman, nelere uğradığımızı söyleyerek savaşa başlıyoruz? Bunlara ne ad veriyoruz? bilmiyor musun? b

ALKIBIADES. — Bizi aldatıyorlar, bize şiddet gösteriyorlar, bizi soyuyorlar, diyoruz.

SOKRATES. — Peki bütün bu hallerde bize karşı nasıl davranıyorlar? Böyle bir hareketin, başkalarından farkı ne? Bunu söylemeye çalış.

ALKIBIADES. — Şu hareket doğru, şu hareket eğri mi demek istiyorsun, Sokrates?

SOKRATES. — Evet.

ALKIBIADES. — Öyleyse, aralarında dağlar kadar fark var.

SOKRATES. — Peki Atinalılara, kiminle savaşa girmeleri için öğüt vereceksin? Eğri davrananlara karşı mı, doğru davrananlara karşı mı?

c *ALKIBIADES.* — Tuhaf bir şey soruyorsun, Sokrates; çünkü doğru davrananlara bile savaş açmak isteyenler, onların doğru davrandıklarını kabul etmezler.

SOKRATES. — Çünkü böyle bir savaş hakka uygun değildir, değil mi?

ALKIBIADES. — Ne de şerefe.

SOKRATES. — Demek sen Atinalılarla hak ve şeref üzerinde konuşacaksın.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — O halde, demin sana anlamını sorduğum o "daha iyi" dediğin şey, savaş edilsin mi, edilmesin mi, kiminle edilsin, kiminle edilmesin, şu veya bu anda edilsin, bütün bunları sağlayan o "daha iyi" dediğin şey, "daha doğru" değil de nedir? Sen ne dersin?

d *ALKIBIADES.* — Evet öyledir, derim.

SOKRATES. — Nasıl olur, sevgili Alkibiades? Bunu bilmediğini unutuyor musun?

Yoksa benim haberim olmadan doğru ile eğriyi ayırt etmeyi öğreten bir öğretmenden ders mi aldın? Böyleyse, söyle kim bu öğretmen? Beni de yanına götür de talebesi olayım.

ALKIBIADES. — Alay ediyorsun Sokrates.

SOKRATES. — Yalan yere hiçbir zaman anmayacağım dostluk tanrımızın hakkı için söylüyorum ki alay etmiyorum. Hadi, öğretmeniçin öğrenmiş olmayasın? e

ALKIBIADES. — Ya yoksa? Doğru nedir, eğri nedir, başka türlü öğrenmiş olamam mı?

SOKRATES. — Kendi kendine buldunsa niçin öğrenmiş olmayasın?

ALKIBIADES. — Kendi kendime bulamam mı sanıyorsun?

SOKRATES. — Aradınsa elbette bulmuşsundur.

ALKIBIADES. — Aramadım mı sanıyorsun?

SOKRATES. — Bilmediğini sandıysan elbette aramışsındır.

ALKIBIADES. — Herhalde bilmediğimi sandığım bir zaman olmuştur, değil mi?

SOKRATES. — İyi cevap verdin, Alkibi- 110
ades. Öyleyse, şunu söyleyebilir misin? Doğrunun, eğrinin, ne olduğunu bilmediğini ne

zaman düşündün? Meselâ geçen yıl, bunların ne olduğunu bilmediğini düşünerek, araştırıyor muydun, yoksa o zaman bildiğini mi sanıyordun? Açıkça söyle de, boş yere konuşmayalım.

ALKIBIADES. — Geçen yıl biliyorum sanıyordum.

SOKRATES. — İki, üç, dört yıl önce gene böyle düşünüyor muydun?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ondan önce de daha çocuktun, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — O zaman bildiğini sandığını da ben biliyorum, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Nasıl biliyorsun?

b *SOKRATES.* — Sen daha çocukken, Alkibiades, okulda, başka yerlerde aşık atar veya başka oyunlar oynarken, söylediklerini işitirdim. O zaman, doğru nedir, eğri nedir, hiç şaşırmazdın. Küçük arkadaşlarından şunun veya bunun kötü, eğri olduğunu, haksızlık ettiğini çekinmeden bağırıp dururdun. Doğru söylemiyor muyum?

ALKIBIADES. — Bana karşı eğri davranıldığı zaman ne yapmalıyım, Sokrates?

SOKRATES. — Sana karşı eğri davranıldığını o zaman bilmiyordu isen, "ne yapmalıydım?" diye bana nasıl sorarsın?

ALKIBIADES. — Pek iyi biliyordum, Sokrates. Bana karşı eğri davranıldığını açıkça görüyordum. c

SOKRATES. — Anlaşılan, ta çocukluğunda, doğrunun, eğrinin ne olduğunu bildiğini sanıyordun.

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates, hem de çok iyi biliyordum.

SOKRATES. — Peki öyleyse, bunların ne olduğunu ne zaman buldun? Herhalde, bildiğini sandığın zaman değil.

ALKIBIADES. — Elbette değil.

SOKRATES. — Peki öyleyse, ne zaman bilmediğini sanıyordun? İyice düşün, ne zaman? Bulamıyacaksın, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Gerçek, Sokrates, ne zaman, söyleyemiyeceğim.

SOKRATES. — Deme, doğruyu, eğriyi kendi kendine arayıp bularak öğrenmedin? d

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Başka birinden öğrenmediğini de demin söylemiştin. Peki, kendi kendine bulmadığına, başkasından da öğrenmediğine göre, doğru nedir, eğri nedir, nasıl, nereden biliyorsun?

ALKIBIADES. — Demin, kendim buldum, onun için biliyorum demiştim Sokrates, iyi söylememişim.

SOKRATES. — Peki, nasıl öyleyse?

ALKIBIADES. — Herkes nasıl öğrendiyse, ben de öyle öğrendim.

SOKRATES. — İşte gene aynı yere döndük. Gene soruyorum: kimden öğrendin? söyle bana.

e *ALKIBIADES.* — Çokluktan.

SOKRATES. — Çokluğa gitmekle ciddî bir öğretmene başvurdun diyemem, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Neden? Çokluk öğretmez mi?

SOKRATES. — Öğretmez, Alkibiades; hatta tavla oyununda iyi nedir, kötü nedir, bunu bile öğretemez. Tavlanın da doğrudan daha sade bir şey olduğunu sen de kabul edersin, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Sade şeyleri öğretemeyen çokluk, nasıl olur da ciddî şeyleri öğretebilir?

ALKIBIADES. — Bence, öğretebilir. Ne ise... Herhalde tavladan daha ciddî başka birçok şey öğretebilir.

SOKRATES. — Meselâ?

ALKIBIADES. — Meselâ... Hellenceyi ben çokluktan öğrendim. Öğretmenim kim? Söyleyemem. Ama Hellence bilgimi, senin o bir işe yaramaz öğretmenler dediğin çokluğa borçluyum. 111

SOKRATES. — Ama, dostum, bu alanda çokluk iyi bir öğretmendir, öğrettikleri de, haklı olarak övülmeye değer.

ALKIBIADES. — Neden?

SOKRATES. — Çünkü bu alanda iyi öğretmen olmak için gereken şeyler çoklukta vardır.

ALKIBIADES. — Ne demek istiyorsun?

SOKRATES. — Bilmiyor musun ki, biri bir şey öğretmek istese, bunu, önce, kendinin iyi bilmesi gerekir?

ALKIBIADES. — Doğru. b

SOKRATES. — Bilenlerin kendi aralarında anlaşmış olmaları, ayrı ayrı fikirleri olmaması gerekmez mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bazı şeyler üzerinde ayrı ayrı fikirleri varsa, bunları biliyorlar diyebilir misin?

ALKIBIADES. — Elbette diyemem.

SOKRATES. — Öyleyse, bunları nasıl öğretebilirler?

ALKIBIADES. — Öğretemezler.

SOKRATES. — Peki, odun nedir, taş ne-
c dir denince, çokluk arasında anlaşmazlık olur mu sanırsın? Kime istersen sor, herkes birbirine benzer cevaplar vermez mi? Odun veya taş almak istediği zaman herkes elini aynı şeylere uzatmaz mı? Buna benzer şeylerde de hep böyle değil mi? Anladığıma göre, senin de, Hellence biliyorum demekle söylemek istediğin şey budur, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek bu gibi şeylerde, kişiler birbirleriyle ve kendileriyle anlaşmışlardır; kişiler de, devletler de bunlar üzerinde çekişmiyorlar, biri bir şey, öteki başka bir şey
d düşünmüyor.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse, hiç olmazsa bu gibi şeylerde çokluğun iyi öğretmen olması tabiîdir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Hem bu gibi şeyleri birine öğretmek istesek, onu, bu senin çokluk-dediğin okula göndermekle iyi ederiz, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ama, adam nasıl bir şeydir, at nasıl bir şeydir, yalnız bunu öğrenmek

istemesek de, hangisi iyi koşar, hangisi kötü koşar, bunu bilmek istesek, bunu bize gene çokluk mu öğretebilir?

ALKIBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Bu konu üzerinde birbirleriyle anlaşamadıklarını görmek, bu adamların, bu şeyleri bilmediğini ve iyi öğretmenler olmadığını sana gösterecek yeter bir kanıt değil midir? e

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Adam nasıl bir şeydir, yalnız bunu bilmek istemesek de, hangileri sıhhatli, hangileri hastalıklı, bunu bilmek istesek, çokluk bunu bize öğretebilir mi?

ALKIBIADES. — Öğretemez.

SOKRATES. — Birbirleriyle anlaşmamaları, bu gibi şeylerde kötü öğretmen olduklarını göstermez mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, insanların ve şeylerin doğruluğu veya eğriliği üzerinde, çokluklar birbiriyle ve kendileriyle anlaşmış mıdır? Ne dersin? 112

ALKIBIADES. — Hiç anlaşabilir mi, Sokrates?

SOKRATES. — Birbirlerinden en çok bu şeyler üzerinde ayrılırlar, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates, hem de öyle ayrılırlar ki!...

SOKRATES. — Sağlık veya hastalık konuları üzerinde, dövüşüp birbirlerini öldürecek derecede ayrı fikirde olan kimseleri ne görmüş, ne de duymuşsundur.

ALKIBIADES. — Öyle, Sokrates.

b *SOKRATES.* — Ama doğru, eğri üzerinde, birbirlerini öldüren adamlar görmemişsen de, biliyorum, böyle adamlar olduğunu herhalde başkalarından, hele Homeros'tan muhakkak duymuşsundur. Odysseia'yı, Ilias'ı dinlemişsindir.

ALKIBIADES. — Hiç dinlememiş olur muyum, Sokrates?

SOKRATES. — Bu şiirlerin konusu, doğru, eğri üzerindeki anlaşmazlıklar değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bu anlaşmazlıklar yüzünden değil midir ki, Akhaiolılarla düşmanları
c Troialılar savaşa girişip o kadar kan döktüler? Bu yüzden değil midir ki, Odysseus, Penelope'nin taliplerini öldürdü?

ALKIBIADES. — Gerçek, Sokrates.

SOKRATES. — Tanagra'da ölen Atinalı, Ispartalı ve Boiotialılar da bu yüzden öldüler... Baban Kleinias'ın öldüğü Koroneia'da ölenler

de... Bu savaşlara, bu kadar ölüye sebep, doğru eğri üzerinde olan anlaşmazlıklar değil de nedir?

ALKIBIADES. — Öyle, Sokrates.

SOKRATES. — Bütün bu adamları, ölüme kadar dövüş etmeye götürecek derecede birbirinden ayıran bu şeyleri, bu adamlar biliyor diyebilir miyiz? d

ALKIBIADES. — Diyemeyiz.

SOKRATES. — Bilgisizliklerini kabul ettiğin halde, başvurmak istediğin öğretmenler işte bunlar, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Hakkın var.

SOKRATES. — Doğru nedir, eğri nedir, kararsızlık içindesin; gördüğümüz gibi de ne kendin bulmuş, ne de başkasından öğrenmişsin... Doğruyu, eğriyi nasıl bilebilirsin?

ALKIBIADES. — Senin dediklerine bakılırsa, bilemem.

SOKRATES. — Bak gene iyi söylemedin, Alkibiades. e

ALKIBIADES. — Neden?

SOKRATES. — "Senin dediklerine bakılırsa" diyorsun.

ALKIBIADES. — Ama, doğru nedir, eğri nedir hiç bilmiyorsun, demedin mi?

SOKRATES. — Yoo!

ALKIBIADES. — Ben mi dedim?

SOKRATES. — Evet.

ALKIBIADES. — Nasıl olur?

SOKRATES. — Bak söyleyeyim: bir mi yoksa iki mi daha büyüktür diye sana sorsam, iki diye cevap verirsin, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ne kadar farkla?

ALKIBIADES. — Bir farkla.

SOKRATES. — Şimdi hangimiz ikinin birden, bir farkla büyük olduğunu söylüyor?

ALKIBIADES. — Ben.

SOKRATES. — Ben sordum, sen de cevap verdin değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

113 *SOKRATES.* — Öyleyse, bu mesele üzerinde söz söyleyen kim? Soran ben mi, cevap veren sen mi?

ALKIBIADES. — Ben.

SOKRATES. — Sokrates adında hangi harfler var diye sorsam, sen de cevap versen, bunu hangimiz söylemiş oluruz?

ALKIBIADES. — Ben.

SOKRATES. — Hadi, şimdi söyle toplu bir cevap ver bakalım: sorulu cevaplı konuş-

malarda asıl konuşan kimdir? Soran mı? Cevap veren mi?

ALKIBIADES. — Bence cevap veren, Sokrates.

SOKRATES. — Peki, baştan beri soran b
ben değil miyim?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Cevap veren de sen?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bütün konuşulanları asıl söyleyen kim öyleyse?

ALKIBIADES. — Ben olduğum çıkıyor, Sokrates.

SOKRATES. — Doğru, eğri üzerinde ne dendiydi? Kleinias'ın oğlu güzel Alkibiades doğru nedir, eğri nedir, bilmiyor, bildiğini sanıyor, bilmediği konular üzerinde Atinalılara öğütler vermek için toplantılarına gidiyor... değil mi?

ALKIBIADES. — Evet. c

SOKRATES. — Öyleyse, bütün bu sözleri sen, Euripides'in dediği gibi, "benim ağzımdan değil, kendi ağzından" duymuş olmalısın, Alkibiades. Bu sözleri sen söyledin, diyorsun, ama, ben söylemedim; beni boşuna suçluyorsun, sen söyledin... Haklısın da; çünkü öğrenmeyi ihmal ettiğin şeyleri öğretmeyi istemen, delilikten başka bir şey değildir.

d *ALKIBIADES.* — Doğrusu, Sokrates, Atinalılar olsun, başka Hellenler olsun, doğru nedir, eğri nedir pek araştırmazlar; böyle şeyleri herkesin bildiğini düşünürler, bunları bir yana bırakır, fayda getirecek iş nedir, onu incelerler. Çünkü doğru ile faydalı aynı şeyler değildir, Sokrates; birçok kimseler eğri davranmış, faydalanmış, başkaları doğru davranmış, hiçbir fayda görmemiştir.

e *SOKRATES.* — Doğru ile faydalının birbirinden bu kadar ayrı olduğunu kabul edelim; sen, insalara nelerin faydalı olduğunu, niçin faydalı olduğunu bildiğini sanmıyorsun, değil mi?

ALKIBIADES. — Niçin bilmeyeyim, Sokrates? Ama sen gene bunu kimden öğrendin, kendi kendine buldunsa, nasıl buldun diye sorarsan, o başka.

SOKRATES. — Ne demek istiyorsun, Alkibiades. Yanlış bir fikir yürütünce, bunun yanlış olduğunu kullandığımız ispatlarla göstermek mümkünken, buunlar eskimiş gibi,
114 başka başka yeni ispatlar istiyorsun; artık giymek istemediğin eski elbiselerin gibi, sana hiç kullanılmamış, yepyeni kanıtlar bulmak gerekiyor. Ama ben senin bu sapmalarına uymayacağım, sana gene soracağım; faydalı nedir? Nereden öğrendin? Öğretmenin kim? Tek bir soruyla önce sorduklarımın hepsini soruyorum, Ama, belli, gene deminki güçlüklere dü-

şeceksin, gerek kendin bulmuş, gerek başkasından öğrenmiş ol, faydalının ne olduğunu bildiğini bir türlü söyleyemiyeceksin. Madem ince bir adamsın, aynı ispatları kullanmaktan hoşlanmıyorsun, Atinalılara nelerin faydalı olacağını bilip bilmediğini araştırmaktan vazgeçiyorum. Yalnız, doğru ile faydalı bir mi- b
dir, yoksa iki ayrı şey midir, bunu söylemen gerekir. İster benim gibi sorularla, ister doğrudan doğruya anlat.

ALKIBIADES. — Bunu doğrudan doğruya sana anlatabilir miyim, pek emin değilim, Sokrates.

SOKRATES. — Öyleyse, dostum, de ki ben halk toplantısıyım. Orada da herkesi teker teker inandırmam gerekir, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bildiği şeylere tek bir adamı inandıran, çokluğu da inandıramaz mı? Bak meselâ okuma yazma öğretmeni bir ta- c
lebeyi harfler üzerinde inandırdığı gibi, birçoklarını da inandırmıyor mu?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Sayı öğretmede, bir adamı inandıran kimse birçok adamları da inandırmıyor mu?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bu kimse bilendir, yani sayı öğretmenidir, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Sen de, birçoklarını inandıracağın meselede bir tek kişiyi de inandıramaz mısın?

ALKIBIADES. — Öyle gözüküyor.

SOKRATES. — İnandıracağın şey de bildiğin şeydir, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

d *SOKRATES.* — Halkın önünde söz söyleyenle, böyle buradaki gibi bir konuşmada söz söyleyenin arasında ne fark var? Aynı konu üzerinde biri, dinleyicilerini toptan inandırıyor, öteki herkesi teker teker inandırıyor, değil mi?

ALKIBIADES. — Olabilir.

SOKRATES. — Madem ki aynı adam, birçok dinleyiciyi de, tek bir kişiyi de inandırabiliyor, hadi bakalım, sen de benimle konuşarak doğrunun faydalı olmadığı halleri göstermeye çalış.

ALKIBIADES. — Çok ileri gidiyorsun, Sokrates.

SOKRATES. — Bak daha ne kadar ileri gideceğim: beni inandırmak istemediğin şeyin tersine seni inandıracağım.

ALKIBIADES. — Peki öyleyse, konuş.

SOKRATES. — Sen yalnız cevap ver.

ALKIBIADES. — Hayır, sen kendin söyle. e

SOKRATES. — İyice inanmak istemiyor musun?

ALKIBIADES. — Elbette istiyorum.

SOKRATES. — Sen kendin "gerçekten bu böyle" dediğin zaman daha iyi inanmış olmaz mısın?

ALKIBIADES. — Öyle olsa gerek.

SOKRATES. — Cevap ver öyleyse; eğer sen doğru faydalıdır dediğini kendi ağzından işitmezsen, başkası bunun üzerinde ne derse desin, inanma.

ALKIBIADES. — Hadi cevap vereyim, bundan bana bir kötülük geleceğini sanmıyorum.

SOKRATES. — Geleceği gerçekten iyi gör- 115
dün, Alkibiades; söyle bana: doğru şeyler arasında bazıların faydalı, bazıları faydasızdır, diyorsun, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bazıları güzel, bazıları da çirkin, değil mi?

ALKIBIADES. — Ne demek istiyorsun?

SOKRATES. — Çirkin ama doğru işler gören bir kimse gördün mü, onu sormak istiyorum.

ALKIBIADES. — Görmedim.

SOKRATES. — Öyleyse doğru olan her şey güzeldir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Güzel şeylere gelince, bunların hepsi mi iyidir? Yoksa bazıları iyi, bazıları değil midir?

ALKIBIADES. — Bence, Sokrates, güzel şeylerin bazıları kötüdür.

SOKRATES. — İyi olan çirkin şeyler de var, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

b *SOKRATES.* — Meselâ şöyle bir misalde olduğu gibi mi demek istiyorsun: Savaşta arkadaşıma veya akrabama yardım edeyim diye birçok kişi yaralanmış, ölmüştür; halbuki bu vazifeden kaçan başkaları da sağ salim kurtulmuştur.

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates, böyle demek istiyorum.

SOKRATES. — Bu adamlar, kurtarmaları gereken kimseleri kurtarmaya çalıştıklarından, bu yardıma güzel diyorsun, çünkü cesarettir değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ama yaralanmaya, ölüme sebep olduğu için de, kötü diyorsun, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ama, cesaret başka, ölüm başka, değil mi? c

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — Öyleyse, arkadaşlarına yardım etmek, bir tek bakımdan güzel ve kötü değil.

ALKIBIADES. — Elbette değil.

SOKRATES. — Peki, şimdi gene deminki gibi, bak bakalım, bu yardım güzel olduğu için iyi midir? Biraz önce bu yardımın cesaret bakımından güzel olduğunu söylemiştin; şimdi, cesaret denen şey iyi midir, kötü müdür, onu söyle ve şöyle incele: sence hangileri yeğdir? İyi şeyler mi, kötü şeyler mi?

ALKIBIADES. — İyi şeyler.

SOKRATES. — Tabiî en iyi şeyler. d

ALKIBIADES. — Tabiî.

SOKRATES. — Mahrum olmayı en az istediğin şeyler, değil mi??

ALKIBIADES. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Peki cesarete ne dersin? Ne pahasına ondan mahrum olmaya razı olursun?

ALKIBIADES. — Korkak olmaktansa, bence ölmek yeğdir, Sokrates.

SOKRATES. — Demek, sence korkaklık en kötü şey?

ALKIBIADES. — Bence öyle.

SOKRATES. — Ölüm. kadar kötü, herhalde.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Yaşama ile cesaret, ölümle korkaklığın tam tersi değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

e *SOKRATES.* — Yaşama ile cesaret senin en çok, ölümle korkaklık da senin en az istediğin şey değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bu da, berikilerin çok kötü, ötekilerin de çok iyi olduğunu düşündüğünden, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek cesareti en iyi, ölümü de en kötü şeyler arasına koyuyorsun.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Savaşta arkadaşlarına yardım etmeye, cesaret iyi olduğundan, güzel diyorsun, öyle mi?

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — Gene bu yardıma, ölüme sebep olduğundan, kötü diyorsun?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse her hareketimizi 116
şöyle görmek doğru olur: kötüye sebep oldukça kötü, iyiye sebep oldukça, iyi.

ALKIBIADES. — Ben de böyle düşünüyorum.

SOKRATES. — Öyleyse, her hareketimiz, iyi odukça, güzel, kötü oldukça, çirkindir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ama, savaşta arkadaşa edilen yardım "güzel ama kötü" derken, bu hareket "iyidir ama kötüdür" demiyorsun da ne diyorsun?

ALKIBIADES. — Doğru söylüyorsun sanıyorum, Sokrates.

SOKRATES. — Öyleyse güzel olan her şey, güzel odukça kötü olmaz; çirkin olan her şey çirkin oldukça, iyi olamaz.

ALKIBIADES. — Öyle. b

SOKRATES. — Buna bir de şu yandan bak: Güzel bir harekette bulunan kimse, iyi davranmıyor mu?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — İyi davrananlar da mesut değil midirler?

ALKIBIADES. — Nasıl. olmazlar, Sokrates.

SOKRATES. — İyiyi elde ettiklerinden ötürü mesutturlar, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ama iyiyi, güzel davrandıklarından ötürü elde etmiyorlar mı?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek iyi davranmak iyi bir şeydir.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — İyi hareket de güzeldir.

ALKIBIADES. — Evet.

c *SOKRATES.* — Güzelle iyinin aynı şeyler olduğunu gene görüyoruz, değil mi?

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — Demek bu sözlerimizden, güzel bulduğumuz her şeyin iyi de olduğu çıkıyor.

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — İyi olan şey faydalı mıdır, değil midir?

ALKIBIADES. — Faydalıdır.

SOKRATES. — Doğru üzerinde konuşurken ne kabul etmiştik, hatırlıyor musun?

ALKIBIADES. — İyi hatırlıyorsam, doğru davrananlar, muhakkak iyi davranırlar demiştik.

SOKRATES. — Güzel davranan da iyi davranır demiştik.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — İyi olan şey de faydalıdır, demiştik.

ALKIBIADES. — Evet. d

SOKRATES. — Demek, Alkibiades, doğru faydalıdır.

ALKIBIADES. — Öyle gözüküyor.

SOKRATES. — Bunu söyleyen de sensin, değil mi? Ben değilim, ben yalnız soruyorum.

ALKIBIADES. — Evet, gerçekten benim.

SOKRATES. — Öyleyse, Alkibiades, doğru ile eğriyi ayırt ettiğini sanan bir kimse, Atina veya Peparethos halkına öğüt vermek için çıkar, doğru şeyler bazan kötüdür, derse, — doğru ile faydalının bir olduğunu sen kendin söy- e
lediğine göre — onunla alay etmez misin?

ALKIBIADES. — Tanrılar hakkı için, Sokrates, ne söylediğimi artık bilmiyorum, aklımı kaybettim sanıyorum. Sorduklarına birbirini tutmayan, başka başka cevaplar veriyorum.

SOKRATES. — Bu neden ileri geliyor bilmiyorsun, değil mi dostum?

ALKIBIADES. — Bilmiyorum.

SOKRATES. — Sana, iki gözün mü var, üç gözün mü, iki elin mi var, dört elin mi diye, veya buna benzer şeyler sorsalar, hep aynı cevabı mı verirsin, yoksa başka başka cevaplar mı verirsin?

117 *ALKIBIADES.* — Artık kendimden bile şüphe ediyorum, Sokrates, ama, hep aynı cevabı veririm sanıyorum.

SOKRATES. — Neden, Alkibiades? Biliyorsun da ondan, değil mi?

ALKIBIADES. — Öyle sanıyorum.

SOKRATES. — Aynı şeye birbirini tutmayan başka başka cevaplar verirsen, bu, o şeyi bilmediğini açıkça gösterir değil mi?

ALKIBIADES. — Öyle, her halde.

SOKRATES. — Doğru, eğri, güzel, çirkin, kötü, iyi, faydalı, faydasız konuları üzerinde başka başka cevaplar verdiğini söylüyorsun. Böyle başka başka fikirlerin olursa, bu, o konuları bilmediğini göstermez mi?

b *ALKIBIADES.* — Gösterir.

SOKRATES. — Demek şu açık ki, insan bir şeyi bilmeyince, onun üzerinde muhakkak başka başka fikirleri oluyor.

ALKIBIADES. — Başka türlü olamaz, Sokrates.

SOKRATES. — Söyle bana bakalım, göğe nasıl çıkabilirsin, biliyor musun?

ALKIBIADES. — Nereden bileyim, Sokrates!

SOKRATES. — Bu yolda da başka başka fikirlerin var mı?

ALKIBIADES. — Elbette yok.

SOKRATES. — Neden yok, biliyor musun? Yoksa söyleyeyim mi?

ALKIBIADES. — Söyle.

SOKRATES. — Çünkü bunun nasıl olacağını bilmiyorsun, bildiğini de sanmıyorsun.

ALKIBIADES. — Ne demek istiyorsun? c

SOKRATES. — Bak birlikte düşünelim: bir şeyi bilmediğin, bilmediğini de bildiğin zaman, başka başka fikirlerin olur mu? Meselâ yemek pişirmesini bilmediğini iyice biliyorsun, değil mi?

ALKIBIADES. — İyice biliyorum.

SOKRATES. — Peki yemek pişirme işinde, kendin bir şey düşünür müsün, başka başka fikirlerin olur mu, yoksa bu işi bilene mi bırakırsın?

ALKIBIADES. — Bilene bırakırım.

SOKRATES. — Denizde, bir gemide olsan, dümen yekesi içeri yahut dışarı çevrilsin diye bir karar verir misin ve bunu bilmediğinden d ötürü başka başka fikirlerin olur mu? Yoksa işi dümenciye bırakıp elini bir şeye sürmez misin?

ALKIBIADES. — İşi dümenciye bırakırım, Sokrates.

SOKRATES. — Demek, bilmediğin şeyleri bilmediğini bilince, başka başka fikirlerin olmuyor.

ALKIBIADES. — Evet, öyle gözüküyor.

SOKRATES. — Hata işlemek de, bilmediğini bilir sanmak olan bu bilgisizlikten ileri gelmiyor mu?

ALKIBIADES. — Şimdi de ne demek istiyorsun, Sokrates?

SOKRATES. — Bir işe, ne yaptığımızı biliyoruz sandığımız zaman girişmiyor muyuz?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — O işi bilmiyoruz sandığı-
e mız zaman, başkalarına bırakmaz mıyız?

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Böyle davranan bilgisizler hayatta hatalı hareket etmezler, çünkü bilmediklerini başkalarına bırakırlar.

ALKIBIADES. — Gerçek.

SOKRATES. — Hatalı davrananlar kimler, öyleyse? Her halde bilenler değil.

ALKIBIADES. — Elbette değil.

118 *SOKRATES.* — Peki, madem hata işleyenler ne bilenlerdir, ne de bilmediklerini bilen bil-

gisizler, geriye, bilmedikleri halde bildiklerini sananlar kalıyor, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet, yalnız onlar kalıyor.

SOKRATES. — İşte nice kötülüklerin sebebi, asıl ayıp olan bilgisizlik de bu, öyle değil mi?

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — Bu bilgisizlik en önemli şeylerde de en kötü, en ayıp bir şey olur, değil mi?

ALKIBIADES. — Öyle olur, Sokrates.

SOKRATES. — Peki, doğru, güzel iyi ve faydalıdan daha önemli bir şey söyleyebilir misin?

ALKIBIADES. — Doğrusu söyleyemem, Sokrates.

SOKRATES. — Bu konular üzerinde başka başka fikirlerin olduğunu kabul etmiyor musun? b

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bu konular üzerinde başka başka fikirlerin olmakla, söylediklerimize göre, yalnız en önemli şeyleri bilmemekle kalmıyorsun, bunları bilmediğin halde, bildiğini sanıyorsun, öyle değil mi?

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — Şu haline bak, Alkibiades! Ona bir ad vermekten çekiniyorum doğrusu. Ama madem ki biz bizeyiz, açıkça konuşacağım: en kötü bilgisizlik içindesin, sevgili dostum; bütün sözlerimiz bunu gösterdi, sen de ağzınla söyledin; işte bunun için de hiçbir şey öğrenmeden devlet işlerine atılıyorsun... Ama, böyle davranan yalnız sen değilsin, işlerimize
c bakanların çoğu böyle; ancak birkaçı, belki vâsin Perikles değil.

ALKIBIADES. — Denildiğine göre, Sokrates, Perikles bilgeliğini kendi kendine değil, Pythokleides, Anaksagoras gibi bilgelerle düşüp kalkarak elde etmiş. Şimdi bile, yaşı bir hayli ileri olduğu halde, bilgelik edinmek için Damon'un yanına gidiyor.

SOKRATES. — Peki, Alkibiades, ne olursa olsun hiçbir bilge adam gördün mü ki başkasını da kendi gibi bilge kılamasın? Bak meselâ, sana okuma yazma öğreten adam bilgili idi, seni de, istediği herkesi de bu yolda bilgili kıldı, gerçek değil mi?

ALKIBIADES. — Gerçek.

d *SOKRATES.* — Sen de ondan öğrendiğini başka birine öğretebilirsin, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Kitaracı, idman öğretmeni içinde bu böyledir, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bir şey bilenler, başka birini kendileri kadar bilgili kılarlarsa, bu, onlarda gerçekten bilgi olduğunu gösterir, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, şimdi söyle bakalım: Perikles kimi bilge kıldı? Oğullarından başlayalım.

ALKIBIADES. — İki oğlu da budala idi, e
Sokrates, Perikles ne yapabilirdi?

SOKRATES. — Peki, kardeşin Kleinias'a ne yaptı?

ALKIBIADES. — Bırak şu Kleinias'ı, şu deliyi...

SOKRATES. — Kleinias deli, Perikles'in iki oğlu da budala, peki seni neden ihmal ediyor da bu halde bırakıyor, bunu neye verelim?

ALKIBIADES. — Bana gelince, Sokrates, kabahat benim sanıyorum; çünkü Perikles'i dinlediğim yok.

SOKRATES. — Peki, Atinalılar veya ya- 119
bancılar arasında, hür olsun, köle olsun, söyle bakalım kim, Perikles'in dersleriyle daha bilge oldu? Ben sana Zenon'dan ders alan Isolokhos'un oğlu Pythodoros'la Kalliades'in oğlu Kalli-

as'ı gösterebilirim. İkisi de Zenon'a yüzer mina (1) vererek bilgelik edindiler, ünlü oldular.

ALKIBIADES. — Ben sana kimseyi gösteremem, Sokrates.

SOKRATES. — Hadi bunu bırakalım, Alkibiades, sana gelelim. Niyetin nedir? Şimdi
b olduğun gibi kalmak mı, yoksa kendinle biraz ilgilenmek mi istiyorsun?

ALKIBIADES. — Bunu birlikte konuşalım, Sokrates. Bütün o söylediklerini anlıyorum, ben de senin gibi düşünüyorum. Evet, birkaçını bir yana bırakalım, bütün devlet adamlarımızın iyi yetişmemiş olduğu anlaşılıyor.

SOKRATES. — Peki bundan ne çıkarıyorsun?

ALKIBIADES. — Bak ne! iyi yetişmiş olsalardı, onlarla savaşmak isteyenlerin, bu pehlivanlarla karşılaşmadan önce bilgi edinmeleri, idman etmeleri gerekirdi. Ama, madem ki devlet işlerinde bilgileri olmadığı halde, şehir işlerinin başına geçiyorlar, idman etmeye, bilgi
c edinmek için kendini yormaya ne lüzüm var? Bana gelince, eminim, yaradılışımın verdiği üstünlüklerle onların topunun hakkından gelirim.

---

(1) *Mina:* Hellen parası; değeri, Atina'da yüz drahmi idi.

SOKRATES. — Ne diyorsun, sevgili dostum? Şu düşündüğüne bak; ne güzelliğine yakışıyor, ne de öteki üstünlüklerine.

ALKIBIADES. — Ne demek istiyorsun, Sokrates, ne düşünüyorsun?

SOKRATES. — Senin hesabına, sevgim hesabına çok üzüldüm.

ALKIBIADES. — Niye?

SOKRATES. — Yalnız buradaki adamlarla savaşacağını sanıyorsun da ona.

ALKIBIADESS. — Peki kiminle savaşacağım?

SOKRATES. — Üstün ruhla olduğunu sanan bir adam böyle sorar mı?

ALKIBIADES. — Öyleyse ne? Buradaki d
adamlarla savaşamayacağım da kiminle savaşacağım?

SOKRATES. — Dinle, Alkibiades. Savaşa girişmek üzere olan bir üç sıra kürekliyi kullanmak istesen, gemide, en iyi dümenci olmak sence yeter mi, yoksa bu üstünlüğün zaten gerektiğini düşünerek, şimdi yaptığın gibi, gözlerini yardımcılarına değil de, rakiplerine mi çevirirsin? Yardımcılarına o kadar üstün olmalısın ki, onlar sana rakip olacakları yerde, senden aşağı olduklarını anlasınlar, düşmanla savaşta sana yardım etsinler. Kendine, e

şehre yakışır, gerçekten güzel bir iş görerek kendini göstermek niyetinde isen, bu böyle olur, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Evet Sokrates, niyetim bu.

SOKRATES. — Peki, bunu, yalnız bizim askerlere üstün olmak istemekle gerçekleştirebilir misin? Düşmanların başında bulunanlara dikkat etmek, üstün olmak için idman etmek, onlardan daha iyi olmaya çalışmak için, onları gözünün önünde tutmak gerekmez mi?

120 *ALKIBIADES.* — Bu sözünü ettiğin başlar kim, Sokrates?

SOKRATES. — Şehrimiz ne zaman savaş ederse, ya Ispartalılarla ya Persa krallarıyla eder, bilmiyor musun?

ALKIBIADES. — Hakkın var, Sokrates.

SOKRATES. — Bu şehrin başı olmak istiyorsan, düşmanlarının Isparta ve Persa kralları olduğunu düşünmen gerekmez mi?

ALKIBIADES. — Gerekir.

b *SOKRATES.* — Hayır, dostum, hayır, gözünün önünde tutman gerekenler, devlet işlerine girişen bıldırcın yetiştiricisi Meidias ile ona benzer kimselerdir. Bunlar o kadar aşağı adamlardır ki, içlerinde, kadınların dediği gibi, hâlâ "kölelik saçlarını" taşırlar, bundan kurtulmayı düşünmezler bile... Bunlar Hellence ko-

nuşmasını bile bilmeyerek, buralara, halka yaltaklanmaya geldiler, onu idareye değil. Evet, Alkibiades, sen onları gözünün önünde tut, kendini ihmal et, ciddî bir dövüşe girişmek için öğrenilmesi gereken şeyleri öğrenme, idman isteyen şeyleri idman etme, devlet işlerine atılmak için hazılıklı olup olmadığına aldırma. c

ALKIBIADES. — Hakkın var sanıyorum, Sokrates. Ama, Isparta komutanları ile Persa kralının başkalarından farkı olmadığını düşünüyorum.

SOKRATES. — Peki, dostum, bu fikrinin değeri nedir, bir incele bakalım?

ALKIBIADES. — Neye göre, Sokrates?

SOKRATES. — Önce şunu söyle: onlardan korktuğun, onları korkulur sandığın zaman mı, yoksa böyle olmadığı zaman mı, kendini yetiştirmeye daha fazla dikkat edersin? d

ALKIBIADES. — Elbette onları korkulur sandığım zaman.

SOKRATES. — Kendinle bu yolda ilgilenirsen, sana bir zarar gelir mi sanırsın?

ALKIBIADES. — Hayır, hattâ çok fayda gelir.

SOKRATES. — İşte, deminki fikrinin bir kötü tarafı.

ALKIBIADES. — Hakkın var.

SOKRATES. — İkinci kötü tarafı da şu: fikrin yanlış, Alkibiades. Doğru olabilir mi? Bir incele.

ALKIBIADES. — Nasıl?

e *SOKRATES.* — En iyi tabiatlar asıl soylardan mı çıkar, yoksa öyle değil midir?

ALKIBIADES. — Elbette asîl soylardan çıkar.

SOKRATES. — İyi soydan gelmiş olanlar da, iyi yetişmişlerse, erdemde en iyiye erişmezler mi?

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok.

SOKRATES. — Öyleyse, Isparta ve Persa krallarıyla kendimizi karşılaştıralım, bizden aşağı bir soydan mı geliyorlar, önce bunu inceliyelim. Isparta krallarının Herakles, Persa krallarının da Akhaimenes soyundan geldiklerini bilmiyor muyuz? Herakles'in Akhaimenes'in soyları da Zeus'un oğlu Perseus'a kadar çıkmıyor mu?

121 *ALKIBIADES.* — Benim soyum da Eurysakes'e, Eurysakes'inki de Zeus'a kadar çıkar, Sokrates.

SOKRATES. — Benimki de Daidalos'a, Daidalos'unki de Zeus'un oğlu Hephaistos'a çıkar, asîl Alkibiades. Ama, onların soyu, kendilerinden başlayarak, Zeus'a kadar hep kral ve kral oğlu: Argos ve Isparta kralları; her

zaman Persa ilinde ve şimdi olduğu gibi, çok kere de bütün Asya'da hüküm sürmüş Persa kralları... Halbuki biz, Alkibiades, düpedüz insanlarız, babalarımız da öyle. Atalarını, Eurysakes'in yurdu Salamis'i, Aikos'un yurdu b
Aigina'yı, Kserkses'in oğlu Artakserkses'in önünde ortaya koymak zorunda kalsan kendini maskara edersin. Sakın hem soylarının yüceliği, hem aldıkları terbiye bakımından onlardan aşağı olmayalım! Isparta krallarının nekadar yüce olduklarını her halde duymuşsundur, Herakles soyundan olmayan bir kral dünyaya getirmesinler diye, karılarını, devlet Ephoro' (1) ların bakımına terkedilmişlerdir. Persa kralına gelince, o herkesten o kadar yüksektir ki, kimse bir kralın kraldan başka birinden geleceğine şüphe etmez bile; karılarının da korkudan başka bekçisi yoktur. İlk oğlu doğunca, o gün, bütün Persa ili bayram eder, sonra, her yıl aynı gün, bütün Asya, kurbanlarla, şenliklerle kralın doğum gününü kutlar. Halbuki, Alkibiades, biz doğunca, komedia yazarının d
(2) dediği gibi, 'komşularımız bile farkına varmaz'. Yeni doğan çocuğa, düpedüz bir dadı değil, kralın, en iyileri arasında seçilen hadımları bakar. Bunların vazifesi, çocuğun bü-

(1) *Ephoro:* Isparta'da, kralların iktidarını sınırlandırmak için seçilen beş yüksek memurdan biri.

(2) Bu "komedia yazarı"ndan *Aristophanes* anlaşılmalıdır.

tün ihtiyaçlarını karşılamak, küçücük kolunu budunu şekillendirerek, terbiye ederek, onu elden geldiği kadar güzelleştirmeye çalışmaktır. Bu vazife, onlara büyük şerefler getirir. Çocuk yedi yaşına gelince, ata biner, binicilik
e öğretmenlerine gider, avlanmaya başlar. İki kere yedi yaşına gelince, orada kral çocukları pedagogları (3) denilen adamlara verilir.

Bunlar, en iyi olarak tanınmış, olgun yaşta Persa'lar arasından seçilir ve dört tanedir-
122 ler: en bilge, en doğru, en ölçülü ve en cesaretli olan en bilgesi çocuğa Horomagos'un oğlu Zoroastros'un Mageia bilimini, yani tanrılara tapmayı ve krallık sanatını öğretir. İkincisi çocuğa bütün ömrünce doğru söylemesini öğretir; en ölçülüsü hür ve gerçekten kral olmaya alışması, heveslerine kölelik etmeyip, emretmesi için zevklerinin birinin bile boyunduruğu altında kalmamayı öğretir. En cesaretlisi korkunun kölelik olduğunu göstererek, onu korkudan uzaklaştırır, cesaretli kılar. Halbuki, Alkibiades, sana, Perikles, köle-
b lerinin en yaşlısı, hiçbir işe yaramaz, Trakyalı Zopyros'u pedagog olarak verdi. Rakiplerinin öğrendiği şeyleri, gördükleri terbiyeyi sana uzun uzun anlatabilirim ama, sıkıcı olur, hem şimdiye kadar söylediklerim daha neler söyleyebileceğimi göstermeye yeter. Doğuşuna,

(3) Mürebbi demektense, aynen *pedagogu* almayı daha uygun bulduk.

tebiyene, öğrendiğin şeylere, seni sevenden başka kimse aldırmaz, Alkibiades. Herhangi bir Atinalı için de bu böyledir. Persaların ihtişamına, giydiklerine, uzun kuyruklu elbiselerine, sürüdükleri kokulara, kullandıkları sürü sürü hizmetçilere, hayatlarının öteki güzel- c
liklerine bakarsan, onlardan ne kadar aşağı olduğunu görür, kendi yaşayışından utanırsın. Ispartalıların ölçülü hareketlerine, düzenlerine,inceliklerine, yaradılışlarına, ruh yükseklik-
lerine, ağırbaşlılıklarına, cesaretlerine, dayanma güçlerine, çalışma, zafer ve şeref aşklarına bakarsan, bütün bunlarda bir çocuktan başka bir şey olmadığını görürsün. Eğer zenginliğe
önem veriyor, bu yolda kendini bir şey sanı- d
yorsan, ondan da bahsedeyim, gerçek durumun nedir, anla. Ispartalıların zenginliklerine bakarsan, bizdeki zenginliklerin ne kadar az olduğunu görürsün. Memleketlerindeki, Messene'deki topraklarına bak; bizde kimse mülkünü onlarınkiyle karşılaştıramaz, onlarınki ne kadar geniş, ne kadar verimlidir, onların
nice köleleri, hele heilot'ları (1), atları, Mes- e
sene çayırlarında otlayan nice sürüleri vardır. Bunları bir yana bırakalım, ellerindeki gümüş ve altın bütün Hellas'ta bile yoktur. Memleketlerine, birçok nesillerden beri, Hellenlerden, çok kere de barbarlardan gelen altınla

(1) *Heilot:* Ispartalılarda kölelere verilen ad.

gümüş akıyor, bir daha da çıkmıyor; Aisopos'un masalında tilkinin arslana dediği gibi, Ispartaya giren gümüşlerin şehre doğru giden izleri iyice görülüyor ama çıktıklarını gösteren bir ize raslanmıyor. Hiç şüphe yok, oradaki insanlar altın, gümüş bakımından bütün Hellenlerin en zenginleri... Hele kralları, Alkibiades... Isparta'ya gelen gümüşün, altının büyük bir parçası onlara gider, üstelik Ispartalılardan
b yüksek vergiler de alırlar. Ispartalıların zenginliği Hellenlerinkine göre büyükse, Persalıların ve krallarınınkine göre hiçtir. Bak, Persa kralının yanına çıkanlardan, sözüne inanılır biri bana ne dedi: çok geniş, çok verimli bir ilden geçmiş, bu ilin uzunluğu aşağı yukarı bir günlük yürüyüşmüş; yerliler bu ile kraliçenin kemeri derlermiş, gene böyle başka bir il varmış, yerliler kraliçenin başörtüsü derlermiş, daha güzel, daha verimli, daha birçok iller varmış, gelirleri kraliçenin süsüne bağ-
c lanmış, her biri de kraliçenin süs eşyalarının adını taşıyormuş. İşte Alkibiades, şimdi bir kimse Kserkses'in karısı, şimdiki kralın anası, Amestris'e gitse, şöyle dese: "Biri var, oğlunla savaşa girmek istiyor; anası Deinomakhe'nin bütün süs eşyası 50 mina tutmaz, kendinin Erkhia'da toprağı var, üç yüz plethron (1) gelmez!" O zaman ana kraliçe, acaba

(1) *Plethron;* yüzey ölçüsü; aşağı yukarı bir dönüm gelirdi.

Alkibiades neye güveniyor da Artakserkses'le savaşa girmek istiyor, diye şaşar ve sanırım d
şöyle der: "Bu adam böyle bir işe girişmek için çalışkanlığından, bilgeliğinden başka hiçbir şeye güvenemez, Hellenlerin değer verdikleri şeyler yalnız bunlardır." Ona, Alkibiades bu işe girişmek istiyor ama, daha yirmi yaşında bile değil, hiç yetişmemiş, üstelik dostu ona, kralla böyle bir savaşa girmeden önce, bilgi edin- e
mesini, kendiyle ilgilenmesini, idman etmesini söylüyor da, o aldırmıyor, gereken her şeyin kendinde olduğunu, hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını söylüyor, dense, sanırım şaşar ve sorar: "Peki, bu çocuk neye güveniyor?" Ona, güzelliğine, boyuna bosuna, soyuna, zenginliğine, tabiî zekâsına güveniyor, diye cevap versek, bütün bu üstünlükleri kendi halkınınkilerle karşılaştırır, topumuzu deli sanır, Alkibiades. Kral Leotykides'in kızı, kral Arkhidaimos'un 124
karısı, Kral Agis'in anası Lampido da, memleketinin kaynaklarına bakarak, nasıl oluyor da bu bilgisiz halinle oğlu ile savaşmayı düşünüyorsun diye şaşar, kalır. Düşmanlarımızın karıları ne olduğumuzu bizden daha iyi görüyor, onlarla savaşa girmek için ne olmamız gerektiğini bizden daha iyi biliyor, Alkibiades, ayıp değil mi? Hadi, dostum, hadi, beni dinle, b
Delphoi'daki yazıya inan: kendinin ne olduğunu bil; şunu da bil ki bizim düşmanlarımız olan bu saydıklarım, senin sandıkların değil.

Onlara üstün olmak için de bilgi edinmekten ve kendinle ilgilenmekten başka hiçbir yol yok; bunlar olmadan, Hellenlerle barbarlar arasında ünlü olabileceğini sanma; senin ünlü olmayı istediğin gibi de dünyada kimse hiçbir şey istememiştir, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Söylediklerinden daha doğru söz olamaz, Sokrates; neye çalışmamı istiyorsun, anlat.

c *SOKRATES.* — Anlatabilirim ama, kendimizi nasıl daha iyi edebiliriz, bunu birlikte araştıralım. Sana birçok şeyler öğrenmeye ihtiyacım var, diyorum ama, buna benim de ihtiyacım olduğunu biliyorum, aramızda yalnız bir fark var.

ALKIBIADES. — Nedir o, Sokrates?

SOKRATES. — Benim vâsim, senin vâsin Perikles'ten daha iyi, daha bilge.

ALKIBIADES. — Kim o, Sokrates?

SOKRATES. — Bir tanrı, Alkibiades... Bu güne kadar seninle konuşmamı istemeyen bir tanrı. Bu tanrıya inanımdandır ki benim yardımım olmadan ünlü olamazsın diyorum.

ALKIBIADES. — Şaka ediyorsun, Sokrates.

b *SOKRATES.* — Olabilir. Ama, hepimizin, hele biz ikimizin çalışmaya, gayret etmeye ihtiyacımız var dediğim zaman gerçeği söylüyorum.

ALKIBIADES. — Benim var, biliyorum, Sokrates, bunda aldanmıyorsun.

SOKRATES. — Benim de var, Alkibiades, bunda da aldanmıyorum.

ALKIBIADES. — Peki öyleyse, ne yapabiliriz?

SOKRATES. — Cesaretimizi kaybetmemek, gevşememek gerekir dostum.

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates, bu gerekir.

SOKRATES. — Öyle değil mi?... Hadi gene birlikte düşünelim: elden geldiği kadar en iyi olmak istiyoruz, diyoruz, değil mi? e

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Hangi erdemde?

ALKIBIADES. — İnsanları iyi kılan erdemde.

SOKRATES. — Nede iyi kılan?

ALKIBIADES. — Görülen işlerde.

SOKRATES. — Hangi işlerde? Binicilik işlerinde mi?

ALKIBIADES. — Elbette değil.

SOKRATES. — Bunun için binicilik ustalarına başvururuz, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Deniz işlerinde mi diyorsun?

ALKIBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Bunun için de denizcilere başvururuz, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse, hangi işlerde? Kimin gördüğü işlerde?

ALKIBIADES. — En iyi Atinalıların gördükleri işlerde.

125 *SOKRATES.* — En iyi Atinalılar kimlerdir? Anlayışlılar mı, anlayışlı olmayanlar mı?

ALKIBIADES. — Anlayışlılar.

SOKRATES. — Demek bir işte anlayışlı olan, o işte iyidir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Anlayışlı olmayan da kötü.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Ayakkabıcı, ayakkabı yapma işlerinde anlayışlıdır, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek bunun için iyidir.

ALKIBIADES. — Evet, iyidir.

SOKRATES. — Ama elbise dikme işlerinde ayakkabıcı anlayışsız değil midir?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek bunun için de kötüdür. b

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — Demek, bu sözlerimize göre, aynı adam hem iyidir, hem de kötü.

ALKIBIADES. — Öyle gözüküyor.

SOKRATES. — İyi adamlar aynı zamanda kötüdür mü demek istiyorsun?

ALKIBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Öyleyse iyi dediklerin hangileri?

ALKIBIADES. — İyi dediğim adamlar, şehirde idare edebilenlerdir.

SOKRATES. — Herhalde atları idare edebilenler değil.

ALKIBIADES. — Elbette değil.

SOKRATES. — Öyleyse, insanları mı?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Hastaları mı?

ALKİBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Denizde dolaşanları mı?

ALKIBIADES. — Elbette değil.

SOKRATES. — Öyleyse ekin biçenleri?

ALKIBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Bir iş görmeyenleri mi, görenleri mi? c

ALKIBIADES. — Bir iş görenleri diyorum, Sokrates.

SOKRATES. — Hangi işi görenleri? Bana anlatmaya çalış.

ALKIBIADES. — Tıpkı aynı şehirde olan bizler gibi, birbirleriyle iş gören, başkalarıyla işi olan adamları demek istiyorum.

SOKRATES. — Başkalarıyla işi olan adamları idare etmek demek istiyorsun, öyle mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Meselâ,. Keleustonları (1) mı?

ALKIBIADES. — Elbette değil.

SOKRATES. — Çünkü bu dümencinin sanatıdır, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

d *SOKRATES.* — Belki de köçekleri kullanan, şarkıcıları idare eden flavtacıları demek istiyorsun.

ALKIBIADES. — O da değil.

SOKRATES. — Çünkü bu da koro öğretmeninin sanatıdır, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki öyleyse, başkalarıyla işi olanları idare etmek sözünden ne anlıyorsun?

---

(1) *Keleuston:* Gemide kürek çekilirken tempo tutan adamlar.

ALKIBIADES. — Şehrin işlerinde payı olanları, birbiriyle işi olanları anlıyorum, Sokrates, şehirde bunları idare etmek gerekir.

SOKRATES. — Peki, bu sanat nedir? Deminki misâli alayım: bir geminin yürümesinde payı olanları idare etmeyi öğreten sanat nedir?

ALKIBIADES. — Dümencilik sanatıdır.

SOKRATES. — Peki, demin sözünü ettiğimiz o birlikte şarkı söyleyenleri idare etmeyi öğreten bilgi nedir? e

ALKIBIADES. — Demin söylediğin, Sokrates, koro öğretmenin bilgisi.

SOKRATES. — Şehir işlerinde payı olanları idare etmeyi öğreten bilgi nedir?

ALKIBIADES. — Bence, Sokrates, bu, iyi öğüt verme sanatıdır.

SOKRATES. — Peki ama, dümencinin sanatı iyi öğüt vermemek midir sanıyorsun?

ALKIBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Demek iyi öğüt vermek.

ALKIBIADES. — Gemidekilerin selâmetini 126
sağladığı için herhalde böyle.

SOKRATES. — İyi söyledin. O sözünü ettiğin iyi öğütlerin amacı nedir?

ALKIBIADES. — Şehrin daha iyi idaresi ile selâmeti.

SOKRATES. — Peki, ne varken, ne yokken bir şehir daha iyi idare edilir, selâmette olur? Meselâ bana; ne varken, ne yokken, bedene daha iyi bakılmış olur, beden sıhhatli olur? diye sorsan, sana' sağlık varken, hastalık yokken, derim. Sen de böyle düşünmüyor musun?

b *ALKIBIADES.* — Evet.

SOKRATES. — Gözler ne zaman iyi bir durumdadır? diye sorsan, görme varken, körlük yokken, derim; kulak için de işitme varken, sağırlık yokken, iyi bir durumdadır, iyi işler derim.

ALKIBIADES. — Doğru.

SOKRATES. — Peki, ne varken, ne yokken şehir daha iyi olur, daha iyi idare edilir, ona daha iyi bakılır?

c *ALKIBIADES.* — Bence, Sokrates, dostluk varken, düşmanlık ayrılık yokken.

SOKRATES. — Dostluk derken, anlaşma mı demek istiyorsun, anlaşmazlık mı?

ALKIBIADES. — Anlaşma.

SOKRATES. — Şehirlerin sayılar üzerinde anlaşmış olmalarını sağlayan sanat nedir?

ALKIBIADES. — Aritmetik.

SOKRATES. — Kişiler için de böyle değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Kendimizle anlaşmış olmamızı da sağlayan bu sanat değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Herbirimizin, karışla endaze (1) uzunlukları üzerinde kendimizle anlaşmış olmamızı sağlayan sanat hangisidir? Ölçme sanatı, değil mi? d

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Kişilerle şehirlerin bu yolda birbirleriyle anlaşmış olmalarını da o sağlamamış mıdır?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Tartı işlerinde de böyle değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, o sözünü ettiğin anlaşma nedir? Ne üzerinedir? Onu hangi sanat sağlar? Bu anlaşmayı şehre sağlayan sanat, kişilerin kendileriyle ve birbirleriyle anlaşmasını da sağlar mı?

ALKIBIADES. — Sağlar sanırım, Sokrates.

SOKRATES. — Öyleyse, nedir? Sorularım seni yormasın, gayret et, cevap ver. e

(1) Asıl metindeki Hellen ölçülerinin Türkçeye en yakın karşılıkları kullanılmıştır.

ALKIBIADES. — Sözünü ettiğim dostluk ve anlaşma, Sokrates, oğullarını seven ana ile babanın oğulla, kardeşlerin birbiriyle, karının da kocasıyla anlaşmasını sağlayan şeydir.

SOKRATES. — Yün eğirmesini bilmeyen bir koca, yün eğirmesini bilen karısıyla bunun üzerinde anlaşabilir mi sanıyorsun?

ALKIBIADES. — Hayır.

127 *SOKRATES.* — Böyle bir anlaşmaya da lüzum yok, değil mi? Çünkü bu kadın işidir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ağır silâhlarının idmanlarını bilmeyen bir kadın kocasıyla bunun üzerinde anlaşabilir mi?

ALKIBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Bu da erkek işidir dersin elbette.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Deme, bu söylediklerine göre, kadına mahsus işler, erkeğe mahsus işler var.

ALKIBIADES. — Şüphesiz.

SOKRATES. — Ve bu ayrı işler üzerinde karı ile koca arasında anlaşma yok.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Anlaşma dostluksa, dostluk da yok.

ALKIBIADES. — Evet, öyle gözüküyor.

SOKRATES. — Öyleyse, kendi işlerini gördükçe kadınları, kocalar sevmez.

ALKIBIADES. — Öyle. b

SOKRATES. — Kendi işlerini gördükçe erkekleri de, karıları sevmez.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek, erkeklerle kadınlar kendi işlerini gördükçe şehir iyi idare edilmez.

ALKIBIADES. — İdare edilir sanıyorum, Sokrates.

SOKRATES. — Bunu nasıl dersin? Dostluk yok ki! Dostluk olduğu zaman şehirler iyi idare edilir, olmadığı zaman kötü idare edilir dememiş miydik?

ALKIBIADES. — Demiştik, demiştik ama, bence bu dostluk, erkeklerle kadınlar işlerini gördükleri zaman sağlanmış olur.

SOKRATES. — Ama, demin böyle düşünmüyordun. Şimdi de bak ne diyorsun; anlaşma olmadığı yerde dostluk mu var? Yoksa bazılarının bildiği, başkalarının bilmediği şeyler üzerinde anlaşma mı olabiliyor? c

ALKIBIADES. — Böyle bir şey olamaz.

SOKRATES. — Peki, erkeklerle kadınlar kendi işlerini görürlerse, doğru mu davranırlar, eğri mi?

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok, doğru davranırlar.

SOKRATES. — Öyleyse, şehirliler, şehirde doğru davrandıkları zaman, aralarında dostluk yok.

d *ALKIBIADES.* — Böyle bir sonuca varmamız gerekiyor, Sokrates.

SOKRATES. — Öyleyse: söyle, o dostluk veya anlaşma, iyi adam olmak için öğrenmemiz, üzerinde iyi öğütler vermemiz gereken o dostluk veya anlaşma nedir? Ne olduğunu, kimler arasında bulunduğunu bir türlü anlayamadım, çünkü söylediklerine bakılırsa, aynı adamlar arasında bir var, bir yok.

ALKIBIADES. — Tanrılar hakkı için, Sokrates, ne dediğimi artık ben de bilmiyorum. Deminden beri de, hiç farkında olmadan, kendimi belki, utanç veren bir hale sokuyorum.

SOKRATES. — Cesaretin kırılmasın! Bu halin elli yaşında farkına varmış olsaydın, ken-
e dinle ilgilenmek çok güç olurdu, ama şimdi, bunun tam farkına varman gereken yaştasın.

ALKIBIADES. — Bunun farkına varılınca da ne yapmak gerekir, Sokrates?

SOKRATES. — Sorularıma cevap vermek. Böyle edersen tanrının izniyle, duygularım da beni aldatmıyorsa, ikimiz de çok faydalanacağız.

ALKIBIADES. — Cevap vermekle olursa, herhalde faydalanacağız.

SOKRATES. — Hadi öyleyse. Kendimizle ilgilenmek ne demektir, söyle bana? Çünkü çok 128
kere ilgilenmediğimizin farkına varmıyoruz da ilgileniyoruz sanıyoruz. Bir insan kendiyle ne zaman ilgilenmiş olur? Kendine ait şeylerle ilgilenirse kendiyle ilgilenmiş olur mu?

ALKIBIADES. — Bana öyle geliyor, Sokrates...

SOKRATES. — Bak, bir insan ayaklarıyla ne zaman ilgilenmiş olur? ayaklarına ait bir şeyle ilgilenirse mi?

ALKIBIADES. — Anlamadım.

SOKRATES. — Ele ait olan bir şey var mı? Meselâ yüzük. Parmaktan başka bedende yüzüğün ait olduğu bir yer var mı?

ALKIBIADES. — Yok.

SOKRATES. — Ayakkabı da ayağa ait değil midir?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Elbise ve örtüler bedenin b
geri kalan parçasına değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ayakkabılarımızla ilgilendiğimiz zaman, ayaklarımızla ilgileniyor sayılır mıyız?

ALKIBIADES. — İyi anlamadım, Sokrates.

SOKRATES. — Ama Alkibiades, şöyle davranmak, ilgilenmektir, demez misin?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Biri bir şeyi daha iyi kılınca onunla tam ilgileniyor demez misin?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki ayakkabıyı daha iyi kılan sanat nedir?

ALKIBIADES. — Ayakkabıcının sanatı.

SOKRATES. — Demek ayakkabıcının sanatıyla ayakkabılarımızla ilgilenmiş oluruz?

c *ALKIBIADES.* — Evet.

SOKRATES. — Ya ayaklarımızla, gene bu sanatla mı ilgilenmiş oluruz, yoksa ayaklarımızın daha iyi olmasını sağlayan sanatla mı?

ALKIBIADES. — Ayaklarımızın daha iyi olmasını sağlayan sanatla.

SOKRATES. — Ayaklarımızı daha iyi kılan sanat, bütün bedenimizi daha iyi kılan sanat değil midir?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bu sanat da idman değil midir?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek ayaklarımızla idman sayesinde, ayaklarımıza ait olan şeyle de ayakkabıcının sanatıyla ilgilenmiş oluruz.

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok.

SOKRATES. — Ellerimizle idman sayesinde, ellerimize ait olan şeyle de yüzükcünün sanatıyla ilgilenmiş oluruz.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — İdman sayesinde bedenimizle, dokuma ve başka sanatlarla da, bedenimize ait olan şeyle ilgilenmiş oluruz.

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok. d

SOKRATES. — Demek bir şeyin kendiyle bir sanat sayesinde, ona ait olan şeyle de başka bir sanat sayesinde ilgilenmiş oluruz.

ALKIBIADES. — Bu gayet açık, Sokrates.

SOKRATES. — Demek kendine ait bir şeyle ilgilenirsen kendinle ilgilenmiş olmazsın.

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates.

SOKRATES. — Çünkü, gördüğümüz gibi, aynı sanatla hem kendiyle, hem kendine ait bir şeyle ilgilenilmez, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Hadi, şimdi şöyle: hangi sanatla kendimizle ilgileniriz?

ALKIBIADES. — Bilemiyorum, Sokrates.

e *SOKRATES.* — Ama, hiç olmazsa şunda anlaştık; bize ait olan herhangi bir şeyi daha iyi kılan sanatla değil de, bizi, kendimizi daha iyi kılan sanatla, değil mi?

ALKIBIADES. — Doğru.

SOKRATES. — Peki, ayakkabının ne olduğunu bilmeseydik, ayakkabıyı hangi sanat daha iyi kılar, bilir miydik?

ALKIBIADES. — Bilmezdik.

SOKRATES. — Yüzüğün de ne olduğunu bilmeseydik, onu daha iyi kılan sanatı da bilmezdik, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, kendimizin ne olduğunu bilmesek, hangi sanatla kendimizi daha iyi kılabiliriz, bunu bilebilir miyiz?

ALKIBIADES. — Bilemeyiz.

129 *SOKRATES.* — Kendinin ne olduğunu bilmek kolay bir şey midir ve o "Kendinin ne olduğunu bil" yazısını Pytho tapınağına yazan düpedüz bir insan mıydı? Yoksa bu herkesin elinde olmayan güç bir şey midir?

ALKIBIADES. — Kendini bilmenin herkesin elinde olduğunu çok kere düşündüm, Sokrates, ama, çok güç bir şey olduğunu da ara sıra düşünmedim diyemem...

SOKRATES. — Her ne ise, Alikbiades, güç olsun, kolay olsun, şu da muhakkak ki kendimizin ne olduğumuzu bilirsek, kendimizle nasıl ilgilenebiliriz, belki biliriz; bu bilgi olmazsa, kendimizle ilgilenmek imkânsızdır.

ALKIBIADES. — Doğru.

SOKRATES. — Bakalım, kendi özümüz b
nedir? nasıl bulabiliriz? Böylece kendimiz neyiz, belki ortaya çıkar; ama o özü bulmazsak, kendimiz neyiz hiç bulamayız.

ALKIBIADES. — Hakkın var.

SOKRATES. — Öyleyse, Zeus hakkı için, dikkat et: şimdi kiminle konuşuyorsun? Benimle değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ben de seninle, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek konuşan Sokrates.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Dinleyen de Alkibiades.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Sokrates konuşurken kelime kullanmıyor mu?

ALKIBIADES. — Evet. c

SOKRATES. — Konuşmakla kelime kullanmak sence bir mi?

ALKIBIADES. — Bir, Sokrates.

SOKRATES. — Ama, bir şey kullanan kimseyle, kullandığı şey ayrı değil midir?

ALKIBIADES. — Ne demek istiyorsun?

SOKRATES. — Meselâ, ayakkabıcı, bıçak, biz ve başka aletlerle keser, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, kesen ve alet kullanan kimse, kesmek için kullandığı aletlerden ayrı değil midir?

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Gene böylece, kitaracının çalmak için kullandığı aletlerle kitaracının kendisi ayrı şeyler değil midir?

ALKIBIADES. — Evet.

d *SOKRATES.* — İşte demin de, bir şeyi kullanan kimseyle, kullandığı şey her zaman ayrı mıdır, diye sormuştum.

ALKIBIADES. — Ayrı sanıyorum.

SOKRATES. — Gene ayakkabıcıyı alalım: yalnız aletleriyle mi kesiyor, yoksa elleriyle de mi?

ALKIBIADES. — Elleriyle de.

SOKRATES. — Demek ellerini de kullanıyor.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Köseleyi kesmek için gözlerini de kullanmıyor mu?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, bir şeyi kullanan kimseyle, kullandığı şey ayrıdır, demiyor muyuz?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek, ayakkabıcıyla kitaracı, gözlerini, ellerini, kullandıkları için gözlerinden, ellerinden ayrıdır. c

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — İnsan bütün bedenini de kullanmıyor mu?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ama, bir şeyi kullanan kimse, kullandığı şeyden ayrıdır, demiştik.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek insan bedeninden başka bir şey.

ALKIBIADES. — Öyle gözüküyor.

SOKRATES. — İnsan nedir öyleyse?

ALKIBIADES. — Bilmem.

SOKRATES. — Ama, bedenini kullanan bir varlık olduğunu biliyorsun, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Peki, bedeni kullanan ruh 130
değil de nedir?

ALKIBIADES. — Evet, ruhtur, yalnız odur.

SOKRATES. — Bedene emreder, onu öyle kullanır, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ama, herkesin kabul edeceği bir şey var.

ALKIBIADES. — Ne?

SOKRATES. — İnsan şu üç şeyden biridir.

ALKIBIADES. — Hangi üç şeyden?

SOKRATES. — Ruh, beden veya ruhla bedenin teşkil ettiği bütün.

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok.

SOKRATES. — Bedene emreden insandır demiştik.

b *ALKIBIADES.* — Evet, öyle demiştik.

SOKRATES. — Beden kendine mi emrediyor-

ALKIBIADES. — Hayır.

SOKRATES. — Ona emrediyor demiştik, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse aradığımız beden değil.

ALKIBIADES. — Hiç değil.

SOKRATES. — Peki, bedene emreden bedenle ruh bütünü mü ve bu bütün insan mı?

ALKIBIADES. — Belki.

SOKRATES. — Yok, değil... Bütünün parçalarından birinin emirde payı olmazsa, iki parçanın teşkil ettiği bütün de emredemez.

ALKIBIADES. — Doğru.

SOKRATES. — Beden de, bedenle ruh c
da insan değilse, insan ya hiçbir şey değildir veya bir şeyse, ruhtan başka bir şey değildir.

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — İnsanın ruh olduğunu göstermek için daha açık bir tanıt gerekir mi?

ALKIBIADES. — Hayır, böyle olduğu açkıca gözüküyor.

SOKRATES. — Bu kesin bir tanıt olmamakla beraber yeter bir tanıttır, bize de yeter. Uzun araştırmalar isteyeceğinden ötürü şimdilik bir yana bıraktığımız şeyleri bulunca da kesin bir tanıt elde ederiz. d

ALKIBIADES. — Söylemek istediğin şey nedir?

SOKRATES. — Demin söylediğimiz, yani önce o kendi özümüzü aramak, Alkibiades. Halbuki, onu arayacağımız yerde, biz tuttuk, her bir şeyin ne olduğunu aradık. Ama, şim-

dilik bu bize yeter sanırım, çünkü bizde ruhtan daha hâkim hiçbir şey yoktur.

ALKIBIADES. — Evet yoktur.

e *SOKRATES.* — Öyleyse senle ben, birbirimizle konuşurken, asıl konuşan ruhlarımızdır.

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES. — İşte demin de söylediğimiz bu; Sokrates, kelime kullanarak Alkibiades'le konuşurken, Alkibiades'in yüzüyle değil, Alkibiades'le, yani ruhu ile konuşuyor.

ALKIBIADES. — Ben de böyle düşünüyorum.

SOKRATES. — Demek, "Kendinin ne olduğunu bil" diyen o söz, bize, ruhumuzu bilmemizi emrediyor.

131 *ALKIBIADES.* — Öyle gözüküyor.

SOKRATES. — Demek, bedeninin bir parçasının ne olduğunu bilen kimse, kendine ait bir şeyi biliyor, kendinin ne olduğunu değil.

ALKIBIADES. — Tamam.

SOKRATES. — Hekim, hekim kaldıkça, idman öğretmeni, idman öğretmeni kaldıkça, kendilerinin ne olduğunu bilmezler.

ALKIBIADES. — Öyle olsa gerek.

SOKRATES. — Hele çiftçiler, sanat ustaları... Bunlar kendilerinin ne olduğunu bilmekten çok daha uzaktırlar. Çünkü, asıl kendilerine ait şeyleri bile bilmiyorlar ve meslekleri

bakımından, kendilerine ait şeylerden daha uzak şeyler, yani bedene ait, bedenin bakımına yarıyan şeyler biliyorlar. b

ALKIBIADES. — Doğru söylüyorsun.

SOKRATES. — Bilgelik, kendinin ne olduğunu bilmekse, bunların hiçbiri meslekleri bakımından bilge değildir.

ALKIBIADES. — Evet, öyle gözüküyor.

SOKRATES. — İşte bunun için bu sanatlar âdidir ve değerli bir adama yakışmaz.

ALKIBIADES. — Çok doğru.

SOKRATES. — Bir daha söyleyeyim: bedeniyle ilgilenen kendine ait bir şeyle ilgileniyor, asıl kendiyle değil.

ALKIBIADES. — Böyle düşünmek gerek.

SOKRATES. — Kendi para işlerine bakan da, ne kendine ait bir şeyle ilgileniyor, ne de asıl kendiyle, fakat kendinden çok daha uzak c şeylerle ilgileniyor.

ALKIBIADES. — Evet, ben de böyle düşünüyorum.

SOKRATES. — Demek sarraf kendine ait şeylerle ilgilenmiyor.

ALKIBIADES. — Doğru.

SOKRATES. — Demek Alkibiades'in bedenini seven kimse, Alkibiades'i değil, Alkibiades'e ait bir şeyi seviyor.

ALKIBIADES. — Doğru söylüyorsun.

SOKRATES. — Seni seven, ruhunu sevendir.

ALKIBIADES. — Bütün söylediklerimizden bu çıkıyor.

SOKRATES. — Bedenini seven kimse, beden solunca, senden uzaklaşıp gidiyor.

ALKIBIADES. — Evet.

d *SOKRATES.* — Ama ruhunu seven kimse, ruhun daha iyi olmaya çalıştıkça, hiçbir zaman seni bırakmaz.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — İşte Alkibiades, ben, beden solup da başkaları çekilip gidince, gitmeyip kalan kimseyim.

ALKIBIADES. — Ne iyi ediyorsun, Sokrates. Dilerim senden, beni hiç bırakıp gitme.

SOKRATES. — Öyleyse elinden geldiği kadar güzel olmaya çalış, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Çalışacağım, Sokrates.

SOKRATES. — Gerçek olan şu ki, Kleinias'ın oğlu Alkibiades'in hiçbir zaman âşığı olmadığını görüyoruz, şimdi de yok; ama bun-
e lardan bir kişiyi ayıralım, sevilmeye değer bir kişiyi... O da Sophroniskos'la Phainarete'nin oğlu sokrates'dir.

ALKIBIADES. — Doğru.

SOKRATES. — Yanına gelmekle senden biraz önce davranmış olduğumu söylememiş miydin? Önce sen benim yanıma gelip, seni niçin bırakıp gitmediğimi öğrenmeyi düşünmüyor muydun?

ALKIBIADES. — Evet, düşnüyordum.

SOKRATES. — Seni yalnız ben seviyorum da ondan. Başkaları sana ait bir şeyi seviyorlardı; sana ait şey de artık soluyor, halbuki sen çiçekleniyorsun. Atinalıların seni şımartmasına meydan vermez, güzelliğini de kaybetmezsen, ben de seni bırakıp gitmem, emin ol. Ama çok korktuğum bir şey var: halka büyük bir sevgiyle tutulup şımaracaksın. Birçok değerli Atinalıların başına gelen bu oldu; çünkü "Erektheus'un o yüksek kalbli halkı" görünüşte güzeldir, ama onu çıplak görmek gerek. Hadi, Alkibiades, vereceğim öğütleri dinle. 132

ALKIBIADES. — Nedir bu öğütler?

SOKRATES. — Önce çalış, idman et; devlet işlerine atılmadan, neler bilmek gerekir, öğren... O zamana kadar bekle, başına bir şey gelmemek için elinde bir panzehir olsun. b

ALKIBIADES. — Hakkın var sanıyorum, Sokrates; şimdi bana söyle bakalım: kendimizle nasıl ilgilenebiliriz?

SOKRATES. — Ne olduğumuz üzerinde anlaşmakla bir adım ileri atmış olduk; halbuki bunda yanılsaydık, korktuğumuz başımıza gelir, hiç farkında olmadan kendimizden başka bir şeyle ilgilenmiş olurduk.

ALKIBIADES. — Doğru.

c *SOKRATES.* — Sonra, daima ruhu göz önünde tutmak, onunla ilgilenmek gerektiğini kabul ettik.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bedenle, parayla ilgilenmek işlerini de başkalarına bırakalım, dedik.

ALKIBIADES. — Tamam.

SOKRATES. — Özümüzü iyice bilmek için ne yapmalıyız? Bunu bilirsek, ne olduğumuzu da bilmiş oluruz, demiştik. Tanrılar adına Alkibiades, şu, demin sözünü ettiğimiz Delphoi'deki yazı ne demektir? İyice anlıyor muyuz?

ALKIBIADES. — Ne düşünüyorsun da bunu söylüyorsun?

d *SOKRATES.* — Bu yazı ne demektir, verdiği öğüt nedir, bak ben ne anlıyorum söyleyeyim. Bunu anlatmak için de "görme" den daha uygun bir misal bulamıyorum.

ALKIBIADES. — Bu ne demek, Sokrates?

SOKRATES. — Sen de düşün: bu yazı, tıpkı bir insana gibi göze söylese ve dese: "Kendini gör", bu öğütten ne anlarız? ne çıkarırız? Göz kendini görebileceği bir şeye bakmalıdır, deriz, değil mi?

ALKIBIADES. — Elbete.

SOKRATES. — Peki hangi şeye bakalım e da hem kendimizi, hem o şeyi görelim?

ALKIBIADES. — Aynaya herhalde, veya bunun bir benzerine?

SOKRATES. — Doğru. Ama, gözde, bize her nesneyi gördüren gözde, buna benzer bir şey yok mu?

ALKIBIADES. — Var.

SOKRATES. — Elbette farkına varmışsındır: birinin gözüne bakan kimsenin yüzü, tam karşısındaki gözün bir parçasında, aynada olduğu gibi gözükür. Bu parçaya gözbebeği diyoruz, çünkü onun içine bakanın imgesi orada gözükür.

ALKIBIADES. — Doğru.

SOKRATES. — Demek bir göze bakan başka bir göz, o gözün en iyi parçasına, yani gören parçasına, bakarsa kendini görebilir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Bedenin başka bir yerine veya kendine benzemeyen başka bir şeye bakarsa, kendini göremez.

ALKIBIADES. — Doğru söylüyorsun.

b *SOKRATES.* — O halde göz kendini görmek isterse, bir göze, bu gözde de, gözün erdemi (1) yani görme erdemi olan yere bakmalıdır.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — İşte, sevgili Alkibiades, ruh da kendini bilmek isterse, bir ruha, ve bu ruhta, ruhun erdemi yani bilgeliğin bulunduğu yere bakmalıdır veya kendine benzeyen herhangi bir şeye.

ALKIBIADES. — Bana da öyle geliyor, Sokrates.

c *SOKRATES.* — Ruhta da bilgi ile aklın bulunduğu yerden daha tanrısal bir yer bulabilir miyiz?

ALKIBIADES. — Bulamayız.

SOKRATES. — Demek ruhun bu parçası tanrısaldır; buraya bakıp, tanrısal bütün şeyleri, tanrıyı, akıl görebilen de kendinin ne olduğunu daha kolay anlayabilir.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Çünkü, ayna, gözün aynasından nasıl daha parlak, daha temiz, daha aydınsa, tanrı da, ruhumuzun en iyi parçasından daha temiz, daha aydındır, değil mi?

(1) *Erdem:* İlkçağın kullandığı gibi, geniş anlamda alınmıştır.

ALKIBIADES. — Öyle, Sokrates.

SOKRATES. — Demek ruhun erdemini bilmek için tanrıya bakarak insanlık şeylerin en güzel aynasını bulmuş olacağız ve böylece kendimizi en iyi olarak görmüş, kendimizin ne olduğunu en iyi olarak bilmiş olacağız.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Kendinin ne olduğunu bilmek bilge olmaktır dememiş miydik?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Ne olduğumuzu bilmezsek, bilge değilsek, bize ait iyi veya kötü şeyleri bilebilir miyiz?

ALKIBIADES. — Nasıl bilebiliriz?

SOKRATES. — Çünkü Alkibiades'i bilmeyen kimse, Alkibiades'e ait olan şeyin de gerçekten onun olduğunu bilemez, değil mi? d

ALKIBIADES. — Elbette bilemez, Sokrates.

SOKRATES. — Biz de kendimizin ne olduğunu bilmezsek, bize ait şeylerin gerçekten bizim olduğunu bilemeyiz, değil mi?

ALKIBIADES. — Bilemeyiz.

SOKRATES. — Kendimize ait şeyleri bilmezsek, bunlara ait olan şeyleri de bilemeyiz, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet, bilemeyiz.

e *SOKRATES.* — Demek ki demin, kendilerinin ne olduğunu bilmeyen, ama kendilerinin olan şeyleri ve bunlara ait şeyleri bilen kimseler vardır derken, yanılmışız. Çünkü aynı adam aynı bilgi ile şu üç şeyi ayırt edebilir: kendi, kendinin olan şeyler, kendinin olan şeylere ait şeyler.

ALKIBIADES. — Öyle olacak.

SOKRTAES. — Kendinin olan şeyleri bilmeyen kimse, başkalarına ait olan şeyleri de bilemez.

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok.

SOKRATES. — Başkalarına ait şeyleri bilmezse, şehre ait şeyleri de bilmez.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Böyle bir adam şehir işlerini güden bir adam olamaz.

ALKIBIADES. — Olamaz.

SOKRATES. — Ne de evini iyi idare eden bir adam.

134 *ALKIBIADES.* — Evet.

SOKRATES. — Ne yaptığını bilmez bile.

ALKIBIADES. — Evet, bilmez.

SOKRATES. — Bilmeyen yanılmaz mı?

ALKIBIADES. — Elbette yanılır.

SOKRATES. — Yanılınca da hem kendi, hem devlet işlerinde kötü davranmaz mı?

ALKIBIADES. — Başka türlü olamaz.

SOKRATES. — Kötü davranarak da bahtsız olmaz mı?

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Ya işlerini gördüğü kimseler?

ALKIBIADES. — Onlar da bahstız olur.

SOKRATES. — Öyleyse, bilgi ve iyi olmadıkça kimse mesut olamaz.

ALKIBIADES. — Kimse olamaz. b

SOKRATES. — Demek kötü adamlar bahtsızdırlar.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES — Bu bahtsızlıktan da bilge olarak kurtulunur, zengin olarak değil.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Mesut olmak için, şehirlerin, duvarlara, üç sıra küreklilere, tersanelere ihtiyacı yok, ne de nüfusa, genişliğe... Gerek olan şey erdemdir, değil mi?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse, şehir işlerini gerektiği gibi görmek istiyorsan, şehirlilere erdem aşılamalısın. c

ALKIBIADES. — Hiç şüphe yok.

SOKRATES. — Kendinde olmayan bir şey verebilir mi?

ALKIBIADES. — Nasıl verebilir?

SOKRATES. — Öyleyse önce sen erdem edinmelisin; hem sana, hem de yalnız kendiyle ve kendinin olan şeylere değil, şehirle ve şehrin olan şeylerle ilgilenmek, onları idare etmek isteyen herhangi bir kimseye bu gerekir.

ALKIBIADES. — Doğru söylüyorsun.

SOKRATES. — Kendine ve şehre sağlayacağın şey, istendiği gibi davranmak için serbestlik ve kudret değil, doğruluk ve bilgeliktir.

ALKIBIADES. — Öyle.

d *SOKRATES.* — Çünkü hem sen, hem şehir doğrulukla, bilgelikle davranırsanız, hareketiniz tanrıların hoşuna gider.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Demin de söylediğimiz gibi, işlerinizi, gözleriniz tanrısal, aydın olan bir şeye cevrilmiş olarak göreceksiniz.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — O zaman bu ışığa bakarak, kendinizin, kendinizin olan şeylerin ne olduğunu görecek, bileceksiniz.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — O zaman doğruya, iyiye uygun olarak davranmış olmayacak mısınız?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse mesut olacaksınız, sizi temin ederim. e

ALKIBIADES. — İnanıyorum, Sokrates.

SOKRATES — Ama eğri davranırsanız, gözleriniz dine uygun olmayan, karanlık şeylere çevrilmiş olarak davranırsanız, göreceğiniz bütün işler de dine aykırı, karanlık olur, çünkü o zaman kendinizin ne olduğunuzu bilmeyeceksiniz.

ALKIBIADES. — Öyle.

SOKRATES — Sevgili Alkibiades, istediğini yapmakta serbest olan, göreceği işleri de anlamayan bir adamın veya bir şehrin başına ne gelir acaba? Meselâ, istediğini yapmakta serbest olan, hekimlikten de anlamayan, üstelik kimsenin önleyemiyeceği derecede zorbalık eden bir hastanın başına ne gelir acaba? Sağlığı yok olmaz mı? 135

ALKIBIADES. — Doğru söylüyorsun.

SOKRATES — Bir gemide, kendinde dümencinin anlayışı ve erdemi bulunmayan biri, istediğini yapmaya kalksa, kendinin ve gemi arkadaşlarının başına ne gelir, herhalde bilirsin.

ALKIBIADES. — Evet, Sokrates, hepsi yok olur.

b *SOKRATES* — İşte Alkibiades, bir şehirde, iktidarla ilgili her yerde, erdem yoksa kötü davranmak önlenemeyecek bir şeydir.

ALKIBIADES. — Muhakak.

SOKRATES — Demek, eşsiz Alkibiades, mesut olmak istiyorsanız, senin de, şehrin de tam iktidar değil, erdem edinmeniz gerekir.

ALKIBIADES. — Doğru söylüyorsun.

SOKRATES — Erdem edinmedikçe de yalnız çocukların değil, yetişmiş adamların da, emretmekten ziyade, kendilerinden daha iyi bir adama boyun eğmeleri daha iyi olur.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES — Daha iyi olan, daha güzel olan değil midir?

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES — Daha güzel şey de, daha uygun şeydir.

c *ALKIBIADES.* — Şüphesiz.

SOKRATES — Öyleyse kötü adamın köle olması uygun olur, çünkü bu onun için daha iyidir.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Demek kötülük köleye uygundur.

ALKIBIADES. — Elbette.

SOKRATES. — Erdem de hür bir adama uygundur.

ALKIBIADES. — Evet.

SOKRATES. — Öyleyse dostum, kölelikten kaçınmak gerek.

ALKIBIADES. — Muhakkak.

SOKRATES. — Kendi halinin farkında mısın? bu, hür bir adamın hali mi, yoksa değil mi?

ALKIBIADES. — İyice farkındayım sanıyorum.

SOKRATES. — Peki bu halinden, — senin gibi güzel bir adamın sözünü ederken ne olduğunu söylemeyeceğim bu halden — nasıl kurtulabilirsin, biliyor musun?

ALKIBIADES. — Biliyorum. d

SOKRATES. — Nasıl?

ALKIBIADES. — Sen istersen, Sokrates.

SOKRATES. — Bak gene iyi söylemedin, Alkibiades.

ALKIBIADES. — Ne diyeyim?

SOKRATES. — Tanrı isterse.

ALKIBIADES. — Peki, ben de böyle diyeyim; ama bir şey daha söylemek istiyorum:

bundan böyle yerlerimizi değiştireceğiz, Sokrates, sen ben olacaksın, ben de sen. Çünkü, bugünden tezi yok, artık senin arkandan ben geleceğim, sen de arkandan benim geldiğimi göreceksin.

e *SOKRATES.* — Öyleyse, benim sevgim de tıpkı leyleğinkine benzeyecek; o sende kanatlı küçük bir sevgi yarattı ve onu, bundan böyle bu sevgi besleyecek.

ALKIBIADES. — Evet. Sokrates, öyle. Bundan böyle doğruluk nedir araştırmaya koyulacağım.

SOKRATES. — Yolundan şaşmamanı dilerim. Ama gene korkuyorum, tabiatına güvenim olmadığından değil, şehrin kuvvetini görüyorum da, seni de, beni de altetmesinden korkuyorum.